

**RAŠČLAMBA USPJEŠNOSTI
STRUČNIH STUDIJSKIH PROGRAMA
EKONOMSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U SPLITU**

Pripremili:

Izv. prof. dr. sc. Ljudevit Pranić (koordinator)

Prof. dr. sc. Neven Šerić

Izv. prof. dr. sc. Maja Mihaljević Kosor

Izv. prof. dr. sc. Slavko Šodan

Izv. prof. dr. sc. Ivana Tadić

U Splitu, ožujak 2022.

SADRŽAJ

1. UVODNE NAZNAKE.....	3
2. RAŠČLAMBA PROFILA UPISANIH STUDENATA NA STRUČNE STUDIJE MMP I TP	5
3. RAŠČLAMBA USPJEŠNOSTI STUDIRANJA STUDENATA STRUČNOGA STUDIJA	13
4. SWOT, TOWS, PESTEC, MOF I RECOIL RAŠČLAMBE STRUČNOGA STUDIJA EFST	17
4.1 SWOT raščlamba	17
4.2. TOWS raščlamba	20
4.3. Pestec raščlamba	31
4.4. Mof raščlamba.....	37
4.5. Recoil raščlamba	42
5. ZAKLJUČNE NAZNAKE	46
IZVORI	48

1. UVODNE NAZNAKE

Negativan demografski trend u Republici Hrvatskoj, rast broja znanstvenih institucija u Republici Hrvatskoj i državama u okruženju, te prilike stipendiranja studija u zemljama Europske unije i izvan nje, nameću potrebu kontinuirane raščlambe privlačnosti, tržišne primjerenosti, suvremenosti i konkurentnosti studijskih programa. Novi globalni tržišni trendovi i promjene vrijednosnih sustava rezultiraju promjenama ponašanja i reakcija ciljane potražnje, što je dodatni razlog kontinuirane evaluacije studijskih programa, posebice u grani ekonomije. Oba raščlanjena preddiplomska stručna studija, Menadžment malog poduzeća (MMP) i Turističko poslovanje (TP), imaju poveznicu u fokusu na konkretno tržište, slijedom čega su u konačnici i neke smjernice istovjetne.

Metodologija korištena u provedbi ove raščlambe za polazište rabi preliminarnu SWOT raščlambu, čiji rezultati su ispitani putem TOWS, PESTEC, MoF i Recoil raščlambi, da bi u konačnici definirali konačnu SWOT matricu koja može biti iskoristivo polazište u razradi prijedloga restrukturiranja stručnih studija. U konačnoj SWOT matrici moguće je pronaći i neke od uzroka utvrđenih slabosti raščlanjenih studijskih programa. Konačna SWOT matrica ukazuje i na konkurentnost i privlačnost studijskih programa koji su predmet raščlambe (iskorištavanje potvrđenih snaga i prilika, otklanjanje uočenih slabosti i prilagođavanje s ciljem smanjivanja utvrđenih prijetnji). Analizom spoznaja ove raščlambe u kontekstu aktualnih tržišnih trendova u obrazovanju, moguće je predviđati negativne utjecaje postojećeg okruženja.

Cilj provedene raščlambe je i utvrđivanje dojmova koje potencijalni studenti mogu steći o analiziranim studijskim programima, a slijedom kojih će ovisiti i njihovo odluka hoće li ili ne upisati taj studij. Utvrđivanjem slabosti koje je moguće otkloniti implementacijom snaga obilježja postojećih programa analiziranih stručnih studija, apostrofirane su smjernice koje se u restrukturiranju istih nikako ne bi smjele zanemariti. U cilju otklanjanja slabosti SWOT raščlambe koje su posljedica individualnih subjektivnih procjena sudionika koji su radili na ovome dokumentu, koristili smo i TOWS, PESTEC, MoF i Recoil raščlambe, a na pratećim fokusnim grupama i multidisciplinarni pristup.

Pri raščlambi gdje se trenutno nalazimo i gdje bismo htjeli biti glede naših stručnih studija, za usporedbu smo uzeli programe vodećih sveučilišta u SAD-u (*Cornell University, University of Nevada Las Vegas, Pennsylvania State University, Florida State University i Virginia Tech*), Njemačkoj (*Baden-Württemberg Cooperative State University [Duale Hochschule Baden-Württemberg ili DHBW]*), Sloveniji (Ekonomski fakultet Sveučilišta u Ljubljani) i Hrvatskoj (Veleučilište u Šibeniku, Veleučilište u Kninu, Sveučilišni odjel za stručne studije Sveučilišta u Splitu, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilište Libertas). S

Njemačkim sveučilištem *DHBW*, posebice s njegovim ustrojem stručne prakse, jedan od izraditelja detaljno se upoznao tijekom nedavno dovršenoga trogodišnjeg *ERASMUS+* projekta.

2. RAŠČLAMBA PROFILA UPISANIH STUDENATA NA STRUČNE STUDIJE MMP I TP

Tablica 1 i Grafikon 1 prikazuju kretanje broja upisanih studenata na stručni studij MMP prema završenoj srednjoj školi kroz posljednje četiri akademske godine. Podatci su prikupljeni iz baze e-rudnik te se odnose samo na učenike iz Republike Hrvatske. Treba voditi računa da značajan broj studenata prvenstveno iz Bosne i Hercegovine koji upisuje Ekonomski fakultet u Splitu nije uračunat u predmetnu analizu.

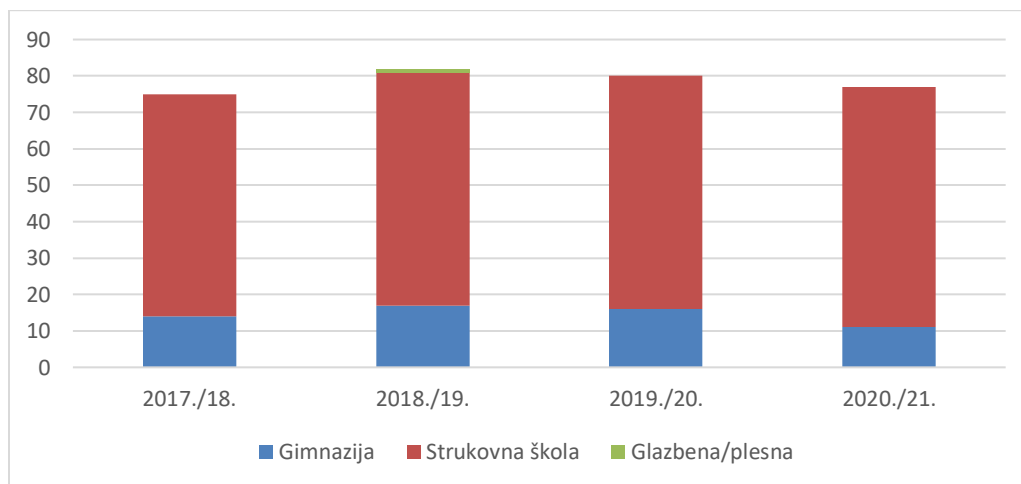
Može se vidjeti relativno stabilno kretanje broja upisanih studenata. Većina, odnosno, više od 80% upisanih studenata završilo je srednju strukovnu školu.

Tablica 1. Broj upisanih studenata na studij MMP

<i>Broj upisanih studenata</i>					
Šk.god.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	Trend
Ukupno:	75	82	80	77	
Gimnazija	14	17	16	11	
Strukovna škola	61	64	64	66	
Glazbena/plesna	0	1	0	0	
<i>Udio u ukupnom broju upisanih studenata</i>					
Ukupno:	100%	100%	100%	100%	
Gimnazija	19%	21%	20%	14%	
Strukovna škola	81%	78%	80%	86%	
Glazbena/plesna	0%	1%	0%	0%	

Izvor: e-rudnik

Grafikon 1. Broj upisanih studenata na studij MMP prema završenoj srednjoj školi

Izvor: e-rudnik

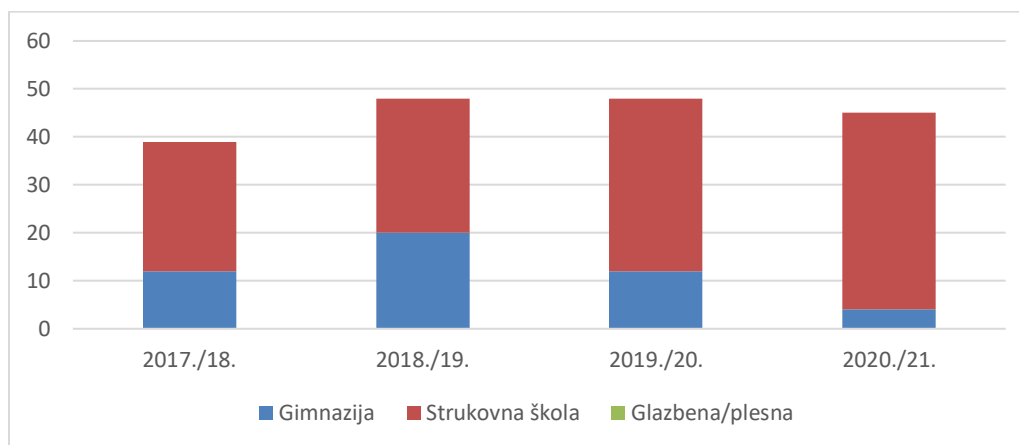
Tablica 2 i Grafikon 2 prikazuju kretanje broja studenata upisanih na stručni studij Turističko poslovanje. Kretanja upisanih studenata na studiju TP je također relativno stabilno te prevladavaju studenti koji su završili srednju strukovnu školu.

Tablica 2. Broj upisanih studenata na stručni studij Turističko poslovanje

<i>Broj upisanih studenata</i>					
Šk. god.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	Trend
Ukupno:	39	48	48	45	
Gimnazija	12	20	12	4	
Strukovna škola	27	28	36	41	
Glazbena/plesna	0	0	0	0	
<i>Udio u ukupnom broju upisanih studenata</i>					
Ukupno:	100%	100%	100%	100%	
Gimnazija	31%	42%	25%	9%	
Strukovna škola	69%	58%	75%	91%	
Glazbena/plesna	0%	0%	0%	0%	

Izvor: e-rudnik

Grafikon 2. Broj upisanih studenata na studij TP prema završenoj srednjoj školi

Izvor: e-rudnik

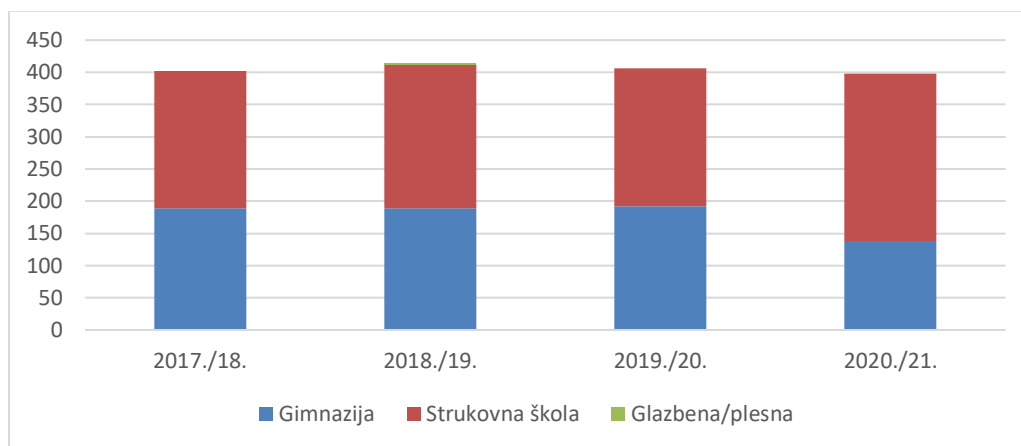
Za razliku od studenata stručnog studija, na razini cjelokupnog Ekonomskog fakulteta, može se uočiti blagi trend smanjenja broja upisanih studenata (Tablica 3 i Grafikon 3). Također, na razini Fakulteta puno je veći udio studenata koji su završili gimnaziju u srednjoškolskom obrazovanju.

Tablica 3. Broj ukupno upisanih studenata na Ekonomski fakultet u Splitu

<i>Broj upisanih studenata</i>					
Šk.god.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	Trend
Ukupno:	402	415	406	398	
Gimnazija	189	189	192	138	
Strukovna škola	213	224	214	260	
Glazbena/plesna	0	2	0	0	
<i>Udio u ukupnom broju upisanih studenata</i>					
Ukupno:	100%	100%	100%	100%	
Gimnazija	47%	46%	47%	35%	
Strukovna škola	53%	54%	53%	65%	
Glazbena/plesna	0%	0%	0%	0%	

Izvor: e-rudnik

Grafikon 3. Broj ukupno upisanih studenata na Ekonomski fakultet u Splitu

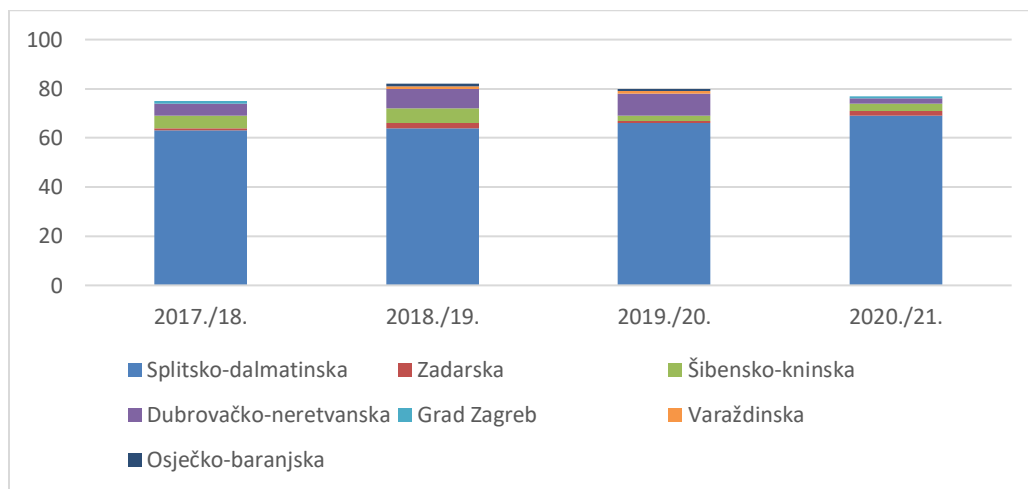
Izvor: e-rudnik

U narednoj tablici i grafikonu (Tablica 4A i Grafikon 4A) analizirano je iz kojih županija dolaze studenti koji upisuju stručni studij MMP. Podatci pokazuju da je u akademskoj godini 2020./21. 90% upisanih studenata došlo iz Splitsko-dalmatinske županije, a ostatak studenata je uglavnom iz ostalih dalmatinskih županija (Zadarska, Šibensko-kninska i Dubrovačko-neretvanska).

Tablica 4A. Broj upisanih studenata na studij MMP prema županiji iz koje studenti dolaze

<i>Broj upisanih studenata</i>					
Šk.god.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	Trend
Splitsko-dalmatinska	63	64	66	69	
Zadarska	1	2	1	2	
Šibensko-kninska	5	6	2	3	
Dubrovačko-neretvanska	5	8	9	2	
Grad Zagreb	1	0	0	1	
Varaždinska	0	1	1	0	
Osječko-baranjska	0	1	1	0	
Ukupno:	75	82	80	77	
<i>Udio u ukupnom broju upisanih studenata</i>					
Splitsko-dalmatinska	84%	78%	83%	90%	
Zadarska	1%	2%	1%	3%	
Šibensko-kninska	7%	7%	3%	4%	
Dubrovačko-neretvanska	7%	10%	11%	3%	
Grad Zagreb	1%	0%	0%	1%	
Varaždinska	0%	1%	1%	0%	
Osječko-baranjska	0%	1%	1%	0%	
Ukupno:	100%	100%	100%	100%	

Izvor: e-rudnik

Grafikon 4A. Broj upisanih studenata na studij MMP prema županiji iz koje studenti dolaze

Izvor: e-rudnik

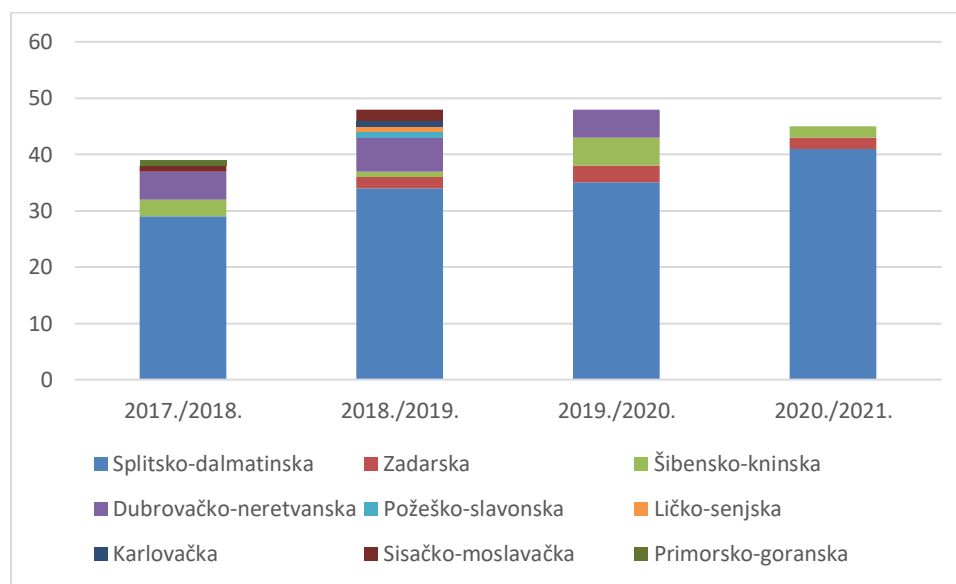
U Tablici 4B i Grafikonu 4B prikazano je iz kojih županija dolaze studenti koji upisuju stručni studij TP. Podatci pokazuju da je u akademskoj godini 2020./21. 91% upisanih studenata došlo iz Splitsko-dalmatinske županije, a ostatak studenata je Zadarske i Šibensko-kninske županije.

Tablica 4B. Broj upisanih studenata na studij TP prema županiji iz koje studenti dolaze

<i>Broj upisanih studenata</i>					
Šk. god.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.	2020./2021.	Trend
Splitsko-dalmatinska	29	34	35	41	
Zadarska	0	2	3	2	
Šibensko-kninska	3	1	5	2	
Dubrovačko-neretvanska	5	6	5	0	
Požeško-slavonska	0	1	0	0	
Ličko-senjska	0	1	0	0	
Karlovačka	0	1	0	0	
Sisačko-moslavačka	1	2	0	0	
Primorsko-goranska	1	0	0	0	
Ukupno:	39	48	48	45	
<i>Udio u ukupnome broju upisanih studenata</i>					
Splitsko-dalmatinska	74%	71%	73%	91%	
Zadarska	0%	4%	6%	4%	
Šibensko-kninska	8%	2%	10%	4%	
Dubrovačko-neretvanska	13%	13%	10%	0%	
Požeško-slavonska	0%	2%	0%	0%	
Ličko-senjska	0%	2%	0%	0%	
Karlovačka	0%	2%	0%	0%	
Sisačko-moslavačka	3%	4%	0%	0%	
Primorsko-goranska	3%	0%	0%	0%	
Ukupno:	100%	100%	100%	100%	

Izvor: e-rudnik

Grafikon 4B. Broj upisanih studenata na studij TP prema županiji iz koje studenti dolaze

Izvor: e-rudnik

Nalazi u tablicama i grafikonima 4A i 4B ukazuje da postojeći programi preddiplomskoga stručnog studija EFST definitivno nisu posebno privlačni niti konkurentni da bi se za njega opredijelili studenti iz okolnih županija, odnosno gradova u kojima imaju mogućnost upisati sličan program.

Nakon toga, raščlanjeni su trendovi broja upisanih studenata na tri ostala najveća ekonomska fakulteta u RH (Ekonomski fakultet u Zagrebu, Ekonomski fakultet u Rijeci i Ekonomski fakultet u Osijeku), na stručne studije u neposrednome zemljopisnom okruženju (Odjel za stručne studije u Splitu), preddiplomski sveučilišni studij Hotelijerstvo i gastronomija u Makarskoj te preddiplomski sveučilišni studij Menadžment Sveučilišta u Zadru. Podatci su prikazani u Tablici 5.

Tablica 5. Broj upisanih studenata na usporedive sveučilišne i stručne studije u RH

<i>Broj upisanih studenata</i>					
Šk. god.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	Trend
EFST	402	415	406	398	
EFRI	298	276	270	279	
EFZG	1097	1482	1503	1426	
EFOS	251	225	251	229	
OSS - Ukupno	199	218	216	209	
OSS - Menadžment trgovine i turizma	43	70	62	49	
OSS - Računovodstvo i financije	37	37	31	30	
Studij hotelijerstva i gastronomije	0	12	15	12	
Sveučilište u Zadru - Menadžment	42	30	38	42	
<i>Stopa promjene u odnosu na prethodnu godinu</i>					
EFST		3%	-2%	-2%	
EFRI		-7%	-2%	3%	
EFZG		35%	1%	-5%	
EFOS		-10%	12%	-9%	
OSS - Ukupno		10%	-1%	-3%	
OSS - Menadžment trgovine i turizma		63%	-11%	-21%	
OSS - Računovodstvo i financije		0%	-16%	-3%	
Studij hotelijerstva i gastronomije			25%	-20%	
Sveučilište u Zadru - Menadžment		-29%	27%	11%	

Izvor: e-rudnik

U Tablici 6 analizirano je kretanje prosječnih ocjena iz srednje škole za studente koji su upisali MMP i TP te usporedive studije. Može se vidjeti kako studenti koji su upisali MMP i TP imaju niže ocjene iz srednje škole od skoro svih usporedivih studija.

Tablica 6. Prosječne ocjene iz srednje škole upisanih studenata na usporedive sveučilišne i stručne studije u RH

Šk. god.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	Trend
EFST -MMP	3,72	3,69	3,81	3,65	
EFST -TP	3,98	3,77	3,65	3,55	
EFST	3,91	3,87	3,86	3,84	
EFRI	3,94	3,96	4	4,06	
EFZG	4,26	4,13	4,25	4,21	
EFOS	4,07	4,1	4,15	4,08	
OSS - Ukupno	3,61	3,74	3,65	3,83	
OSS - Menadžement trgovine i turizma	3,74	3,81	3,89	3,98	
OSS - Računovodstvo i financije	3,85	3,92	3,8	4,02	
Studij hotelijerstva i gastronomije		3,5	3,86	3,65	
Sveučilište u Zadru - Menadžement	4,02	4,2	4,12	4,26	

Izvor: e-rudnik

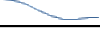
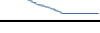

Jedan od važnih čimbenika kretanja upisanih studenata te interesom za upis na studij je zasigurno demografski čimbenik u RH, a posebno u Splitsko-dalmatinskoj županiji odakle dolazi većina studenata. U Tablici 7 prikazana su demografska kretanja u RH te u dalmatinskim županijama, a u Tablici 8 kretanja broja učenika u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Tablica 7. Demografska kretanja u RH

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Trend
Republika Hrvatska	4.174.349	4.124.531	4.087.843	4.065.253	4.047.680	3.888.529	
Zadarska	169.581	168.672	168.153	168.213	167.914	160.340	
Šibensko-kninska	103.021	101.436	100.153	99.210	98.453	96.624	
Splitsko-dalmatinska	452.035	449.610	448.071	447.747	447.440	425.412	
Dubrovačko-neretvanska	121.970	121.381	121.215	121.816	122.571	115.862	

Izvor: DZS

Tablica 8 . Broj učenika u Splitsko-dalmatinskoj županiji

	2013./14	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	2021./22.	Trend
Gimnazije	6925	6858	6718	6514	6265	5970	5721	5439	5375	
Strukovno 4-godišnje	9344	9219	9082	8833	8610	8437	8383	8462	8497	
Ukupno srednje škole	21059	20625	19955	19093	18409	17745	17608	17483	17629	
Stopa promjene u odnosu na prethodnu godinu										
Gimnazije		-1%	-2%	-3%	-4%	-5%	-4%	-5%	-1%	
Strukovno 4-godišnje		-1%	-1%	-3%	-3%	-2%	-1%	1%	0%	
Ukupno srednje škole		-2%	-3%	-4%	-4%	-4%	-1%	-1%	1%	

Izvor: DZS

3. RAŠČLAMBA USPJEŠNOSTI STUDIRANJA STUDENATA STRUČNOGA STUDIJA

U sljedećim tablicama analizira se uspješnost studiranja na preddiplomskim stručnim studijima MMP i TP te se uspoređuje s usporedivim podacima studenata na preddiplomskome sveučilišnom studiju Poslovne ekonomije (PE) i Turizam (TU). Tablica 9 prikazuje koliki je udio upisanih studenata svake generacije uspješno završio studij nakon određenog broja godina. Primjerice, od generacije studenata koji su upisali studij MMP akademske godine 2014./15., 34,5% studenata je uspjelo do trenutka provođenja ove analize završiti studij. S obzirom na to da studiji traju najmanje 3 godine, onda u pravilu nitko od studenata upisanih nakon 2019./20. godine još nije završio studij. Iz navedene tablice se također može uočiti kako, uz određene iznimke, studenti preddiplomskog sveučilišnog studija imaju veći postotak završavanja studija u odnosu studente stručnog studija. Analizirajući trend kretanja kroz godine može se uočiti kako postotak završavanja studenata na MMP iz godine u godinu pada za razliku od ostalih promatranih studija. Za razliku od njih, studenti TP imaju trend rasta završenosti studija, te oni studenti koji su upisali studij TP akademske godine 2018./19. godine imaju uvjerljivo najviši postotak završavanja studija, čak i u odnosu na sveučilišni studij.

Tablica 9: Kretanje postotka završavanja studija na EFST

Akademska godina	Postotak završavanja			
	PE	TU	MMP	TP
2014./2015.	35,94%	40,86%	34,50%	27,54%
2015./2016.	44,69%	64,06%	35,48%	46,88%
2016./2017.	39,75%	54,84%	30,08%	27,87%
2017./2018.	38,65%	52,70%	26,83%	33,33%
2018./2019.	29,66%	19,32%	18,18%	36,67%
2019./2020.	0,39%	0,00%	0,00%	0,00%
2020./2021.	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2021./2022.	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Izvor: unutarnji podatci EFST-a

Tablica 10 prikazuje kretanje udjela onih studenata koji još studiraju u ukupnom broju upisanih studenata te generacije. Može se vidjeti kako su uglavnom svi studenti upisani od 2014./15. godine do 2017./18. godine i završili ili odustali od studija. Od upisanih studenata u akademskoj godini 2018./19. najmanji postotak još uvijek studira na stručnom studiju TP (13,3%) dok su ti postotci značajno viši na ostalim studijima. Navedeno kretanje se može objasniti prethodnom tablicom koja je pokazala da su studenti te generacije bili najuspješniji u završavanju studija. Studenti koji su upisali studij u posljednje tri godine,

nisu još mogli završiti studij, pa postotak manji od 100% uglavnom održava one studente koji su odustali od studiranja.

Tablica 10: Kretanje postotka upisanih studenata koji još studiraju

Akademska godina	Postotak još studira			
	PE	TU	MMP	TP
2014./2015.	0,36%	1,08%	0,00%	1,45%
2015./2016.	0,44%	0,00%	0,00%	0,00%
2016./2017.	2,51%	0,00%	0,00%	0,00%
2017./2018.	2,39%	1,35%	3,25%	6,67%
2018./2019.	27,00%	23,86%	22,31%	13,33%
2019./2020.	54,30%	57,30%	42,62%	41,54%
2020./2021.	78,99%	66,67%	66,13%	61,54%
2021./2022.	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Izvor: unutarnji podatci EFST-a

Udio onih studenata koji su odustali od studija prikazan je u sljedećoj tablici. Može se uočiti kako je značajno veći postotak odustajanja studenata na stručnom studiju u odnosu na sveučilišni studij. Mogući razlozi mogu biti u činjenici da su studentima na stručnom studiju lakši kriteriji za upis pa jedan dio studenata samo upisuje studij radi dobivanja studentskih prava.

Tablica 11: Kretanje postotka studenata koji su odustali od studija

Akademska godina	Postotak odustajanja			
	PE	TU	MMP	TP
2014./2015.	35,59%	26,88%	43,86%	52,17%
2015./2016.	30,53%	14,06%	45,97%	39,06%
2016./2017.	28,03%	29,03%	47,15%	42,62%
2017./2018.	30,28%	25,68%	40,65%	36,67%
2018./2019.	30,80%	27,27%	40,50%	40,00%
2019./2020.	30,86%	25,84%	46,72%	41,54%
2020./2021.	18,68%	32,05%	33,06%	36,92%
2021./2022.	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Izvor: unutarnji podatci EFST-a

Osim odustajanja od studija, jedan dio studenata je prešao i na neki drugi studij te su navedena kretanja prikazana u tablici 12.

Tablica 12: Kretanje postotka studenata koji su izvršili prijelaz na drugi studij

Akademska godina	Postotak prijelaza			
	PE	TU	MMP	TP
2014./2015.	28,11%	31,18%	21,64%	18,84%
2015./2016.	24,34%	21,88%	18,55%	14,06%
2016./2017.	29,71%	16,13%	22,76%	29,51%
2017./2018.	28,69%	20,27%	29,27%	23,33%
2018./2019.	12,55%	29,55%	19,01%	10,00%
2019./2020.	14,45%	16,85%	10,66%	16,92%
2020./2021.	2,33%	1,28%	0,81%	1,54%
2021./2022.	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Izvor: unutarnji podatci EFST-a

Tablica 13 prikazuje prosječan broj godina studiranja po pojedinim studijima na Ekonomskom fakultetu u Splitu. Podatci pokazuju kako su uglavnom prosječna razdoblja studiranja slična po pojedinim studijima uz odstupanje kod studenata MMP koji u prosjeku imaju nešto duže razdoblje studiranja od ostalih.

Tablica 13: Prosječno trajanje studija u godinama

Akademska godina	Prosječno trajanje studija			
	PE	TU	MMP	TP
2014./2015.	3,39604	3,368421	3,474576	3,684211
2015./2016.	3,415842	3,219512	3,431818	3,433333
2016./2017.	3,410526	3,176471	3,540541	3,235294
2017./2018.	3,371134	3,358974	3,727273	3,45
2018./2019.	2,987179	3	3	3
2019./2020.	1			
2020./2021.				
2021./2022.				

Izvor: unutarnji podatci EFST-a

Na kraju, u tablici 14 prikazana su kretanja prosječnih ponderiranih ocjena studenata pojedinog studija. Može se primijetiti kako prosječne ocjene na svim studijima imaju blagi trend rasta kroz promatrano vremensko razdoblje te kako su prosječne ocjene na sveučilišnom studiju nešto više od ocjena studenata na stručnom studiju.

Tablica 14: Prosječne ponderirane ocjene

Akademska godina	Prosječna ponderirana ocjena			
	PE	TU	MMP	TP
2014./2015.	2,920792	3,026316	2,864407	2,789474
2015./2016.	2,960396	2,926829	3	2,866667
2016./2017.	2,989474	3,058824	2,810811	3
2017./2018.	2,969072	2,871795	2,969697	2,85
2018./2019.	3,089744	3,117647	3,090909	2,909091
2019./2020.	3			
2020./2021.				
2021./2022.				

Izvor: unutarnji podatci EFST-a

4. SWOT, TOWS, PESTEC, MOF I RECOIL RAŠČLAMBE STRUČNOGA STUDIJA EFST

Raščlamba je provedena putem fokusne grupe koju tvore članovi Povjerenstva imenovani od strane Uprave EFST. Temeljem individualnih spoznaja definirana je metodologija slijedom koje su provedene *SWOT*, *TOWS*, *Pestec*, *Mof* i *Recoil* raščlambe postojećega stručnog studija EFST. Raščlanjeni su i pojedinačni dojmovi studenata ovoga studija koje su tijekom posljednjih godina izražavali u anonimnom anketnom istraživanju o kakvoći nastave i studija.

4.1 SWOT raščlamba

Tablica 1: Konačna SWOT raščlamba

privlačnosti/suvremenosti/konkurentnosti stručnih studija MMP i TP na EFST-u

<p>SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stabilan interes maturanata za upis stručnog studija; • Iskustvo nastavnog osoblja u edukaciji studenata; • Napredni oblici nastave; • Kvalitetan nastavni i stručni kadar; • Tradicija i predodžba <i>jake</i> obrazovne institucije se prenosi i na stručne studije EFST; • Uspostavljena suradnja EFST s određenim brojem gospodarskih subjekata radi stručne prakse i perspektive zapošljavanja; • Tehnički i infrastrukturni resursi na zadovoljavajućoj razini; • Zadovoljstvo studenata kvalitetom cjelokupne razine studiranja; • Postojanje Studentskog poduzetničkog inkubatora; • Međunarodna prepoznatljivost stečena međunarodnim i nacionalnim akreditacijama.
<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postojeći programi nisu dostatno privlačni ni zanimljivi maturantima gimnazija; • Nedovoljan broj gospodarskih subjekata s kojima EFST ima uspostavljenu suradnju za potrebe stručne prakse, a što je i promidžbeno iskoristivo u surjeću zapošljivosti; • Kvaliteta znanja maturanata koji upisuju stručni studij (lošije ocjene u odnosu na usporedive studije); • Nedostatak praktičnih sadržaja u nastavi, a posljedično i praktičnog znanja (posebice mekih vještina) koje studenti posjeduju po završetku ovog studija;

- Ograničena dodatna edukacija i nadograđivanje stručnih znanja nastavnika;
- Skroman udio nastavnika koji posjeduju iskustva iz poslovne prakse;
- Prevladavaju materijom kompleksni kolegiji, a tek je manji broj uže specijaliziranih kolegija u sklopu kojih je moguće steći znanja i vještine temeljem kojih se jednostavnije zaposliti;
- Percepcija maturanata o prevelikom udjelu teorije neiskoristive u poslovnoj praksi;
- Djelomično preklapanje nastavnih sadržaja (vertikalno preklapanje te u odnosu na sveučilišni studij), kao i među različitim kolegijima iste studijske razine;
- Zastarjelost uputnika predmeta;
- Slabo razvijena stručna praksa studenata te ograničeno mentorsko iskustvo nastavnika EFST u voditeljstvu stručne prakse;
- Stručna praksa je izborni, a ne obvezni predmet;
- Među sadašnjim poduzećima uključenima u stručnu praksu nerijetko sudjeluju tvrtke koje u očima studenata ne predstavljaju poželjne poslodavce;
- Stručna praksa je u pravilu neplaćena te ju zbog prevelikoga nastavnoga opterećenja studenti jedino mogu obavljati po završetku polugodišta (tijekom ljetnih mjeseci), što pred studente postavlja za EFST izrazito nepovoljan odabir između neplaćene stručne prakse i niza plaćenih ljetnih (sezonskih) poslova;
- Iako nastavne baze (tvrtke) načelno podržavaju pojam stručne prakse, zbog njezine kratkoće, nemogućnosti sudjelovanja tvrtki u odabiru praktikanata, te vremenske neusklađenosti razdoblja održavanja prakse s tržišnim potrebama nastavnih baza, predodžbena vrijednost stručne prakse iz gledišta nastavnih baza nerijetko je niska jer im ne omogućuje zadovoljenje njihovih stvarnih kadrovskih potreba;
- Iako je, teorijski, obavljanje stručne prakse zemljopisno moguće bilo gdje, zbog njezine kratkoće i vremenske neusklađenosti razdoblja održavanja prakse s tržišnim potrebama nastavnih baza, tvrtke izvan Splita i najuže okolice u zbilji rijetko vide interes u sudjelovanju u programu prakse;
- Nepostojanje sustavne suradnje i komunikacije s nastavnim bazama u svrhu unaprjeđenja programa stručne prakse;
- Slaba završnost studenata stručnog studija;
- Nepostojanje sustava oglašavanja i privlačenja ciljanih učenika;
- Nepostojanje kontinuiranoga praćenja karijera bivših studenata;
- Nepostojanje informacija o karakteristikama srednjoškolaca izvan granica RH (posebno iz BiH) koji upisuju stručni studij na EFST-u
- Nedovoljna prepoznatljivost i odvojenost stručnog studija u odnosu na sveučilišni studij;

- Nedostatak uže specijaliziranog nastavnog kadra za posebne specijalizirane kolegije;
- Postojeći nastavnički resursi nisu optimalno iskorišteni ni u gospodarskom (angažirani su vanjski suradnici za kolegije koje bi mogli „pokriti“ nastavnici koji su na trošku Ministarstva odnosno zaposlenici EFST) niti u nositeljskom smislu (s obzirom da se radi o stručnom studiju, nositelji određenih praktičnih kolegija bi trebali biti odabrani temeljem iskustava iz poslove prakse, a ne temeljem pripadnosti katedri kojoj po materiji kolegij pripada);
- Nedostatak e-brošure (u .pdf-u) za jednostavno dijeljenje i promidžbu stručnih studija;
- Neodgovarajući izgled i sadržaj dijela mrežne stranice efst.unist.hr koji se odnosi na stručne studije.

PRILIKE

- Presudna važnost mekih vještina u suvremenome poslovanju;
- Interes studenata za više praktičnih i stručnih sadržaja u nastavnim programima;
- Sve veća važnost međunarodno priznatih profesionalnih licenci i akreditacija za studijske programe;
- Atraktivan zemljopisni položaj Splita predstavlja priliku za privlačenje studenata iz unutrašnjosti te stranih studenata;
- Postojeće poveznice s gospodarskim subjektima pružaju mogućnost produbljivanja i proširivanja suradnje u programu stručne prakse;
- Uključivanje većeg broja poslovnih ljudi u nastavu i praktične radionice sa studentima;
- Uključivanje niza tvrtki diljem države kao nastavnih baza za stručnu praksu;
- Agresivnije korištenje društvenih mreža u cilju jačanja nacionalne vidljivosti i privlačnosti stručnog studija EFST;
- Rast preferencija maturanata iz unutrašnjosti RH i inozemstva za studiranje u Splitu;
- Interes studenata za stjecanjem novih i razvijanjem postojećih znanja (posebice mekih vještina) stečenih putem stručne prakse;
- Uključivanje većeg broja stručnih kolegija u studijske programe;
- Razvoj novih uže specijaliziranih kolegija usklađenih s potrebama tržišta radne snage;
- Profil zanimanja koji je zapošljiv u svim poduzećima/organizacijama u svim djelatnostima;
- Raspoloživost namjenskih sredstava fondova Europske unije za sufinanciranje projekata reorganizacije i prilagodbe stručnih studija potrebama tržišta i gospodarstva Europske unije;
- Intenzivnija implementacija tržištvinih (*eng. marketing*) alata u upravljanju publicitetom *ponude* stručnih studija EFST;

- Konkurentno repozicioniranje stručnog studija EFST na nacionalnoj razini i odabir adekvatne tržišne niše;
- Privlačenje novih segmenata budućih studenata;
- Lakša mogućnost nastavka školovanja maturiranih učenika srednjih strukovnih škola;
- Razvijanje suradnje sa srednjim strukovnim školama;
- Opadajući trend odustajanja od studija studenata stručnog studija;
- Restrukturiranje (modernizacija) stručnog preddiplomskog studija;
- Laka zapošljivost završenih studenata; dobre prilike zapošljavanja ekonomista (prema podacima HZZ-a);
- Uključivanje bivših studenata u promidžbene aktivnosti studija.

PRIJETNJE

- Sve veća ponuda konkurentskih studijskih programa posebno je izražena na razini stručnih studija, kako u gradu (Sveučilišni odjel za stručne studije), tako i u neposrednoj okolini iz koje gravitiraju studenti (Veleučilište u Šibeniku i Veleučilište u Kninu) te BiH;
- Sve veća ponuda privatnih obrazovnih institucija (visokih škola);
- Ograničeno financiranje iz vlastitih sredstva EFST-a za povećanje kvalitete stručnog studija;
- Sve niža ulazna kvaliteta studenata, mjerena općim srednjoškolskim uspjehom te uspjehom na Državnoj maturi;
- Negativna demografska kretanja u RH i SDŽ;
- Manji broj đaka u srednjim, a posebno strukovnim školama;
- Nestabilnost regulativnog uređenja u sustavu znanosti i visokog obrazovanja;
- Rast potražnje za užim specijalizacijama studenata kakve program studija ne pokriva;
- Negativan utjecaj pandemije na financijski standard stanovništva;
- Nemogućnost angažiranja kvalitetnih stručnjaka iz prakse zbog ograničenih financijskih sredstava.

4.2. TOWS raščlamba

TOWS matrica teorijski je okvir za prepoznavanje i raščlambu prijetnji (*eng. T - threats*) i prilika (*eng. O - opportunities*) u vanjskom okruženju te procjenjivanje organizacijskih slabosti (*eng. W - weaknesses*) i snaga (*eng. S - strengths*) u unutarnjem okruženju. Pomaže u identifikaciji veza između snaga, slabosti, prilika i prijetnji te daje osnovu formuliranja strategija na tim odnosima. Ona pokazuje kako vanjske prilike

i prijetnje s kojima se određena tvrtka ili ustanova suočava mogu biti suprotstavljene unutarnjim snagama i slabostima da bi se kao rezultat dobilo četiri skupa alternativnih strategija.

4.2.1. TOWS raščlamba SNAGE + PRILIKE

4.2.1.1. SNAGE po relevantnosti

1. Tradicija i predodžba *jake* obrazovne institucije se prenosi i na stručne studije EFST;
2. Kvalitetan nastavni i stručni kadar;
3. Iskustvo nastavnog osoblja u edukaciji studenata;
4. Tehnički i infrastrukturni resursi na zadovoljavajućoj razini;
5. Napredni oblici nastave;
6. Postojanje Studentskog poduzetničkog inkubatora;
7. Uspostavljena suradnja EFST s određenim brojem gospodarskih subjekata radi stručne prakse i perspektive zapošljavanja;
8. Stabilan interes maturanata za upis stručnog studija;
9. Zadovoljstvo studenata kvalitetom cjelokupne razine studiranja;
10. Međunarodna prepoznatljivost stečena međunarodnim i nacionalnim akreditacijama.

4.2.1.2. PRILIKE po relevantnosti:

1. Razvijanje suradnje sa srednjim strukovnim školama;
2. Agresivnije korištenje društvenih mreža u cilju jačanja nacionalne vidljivosti i privlačnosti stručnog studija EFST;
3. Intenzivnija implementacija tržištvinih (*eng. marketing*) alata u upravljanju publicitetom *ponude* stručnih studija EFST;
4. Uključivanje bivših studenata u promidžbene aktivnosti studija.
5. Raspoloživost namjenskih sredstava fondova Europske unije za sufinanciranje projekata reorganizacije i prilagodbe stručnih studija potrebama tržišta i gospodarstva Europske unije;
6. Atraktivan geografski položaj predstavlja priliku za privlačenje studenata iz unutrašnjosti te stranih studenata;
7. Rast preferencija maturanata iz unutrašnjosti RH i inozemstva za studiranje u Splitu;
8. Interes studenata za više praktičnih i stručnih sadržaja u nastavnim programima;
9. Interes studenata za stjecanjem novih i razvijanjem postojećih znanja (posebice mekih vještina) stečenih putem stručne prakse;
10. Opadajući trend odustajanja od studija studenata stručnog studija;

11. Restrukturiranje (modernizacija) stručnog preddiplomskog studija;
12. Uključivanje većeg broja stručnih kolegija u studijske programe;
13. Razvoj novih, uže specijaliziranih kolegija, usklađenih s potrebama tržišta radne snage;
14. Profil zanimanja koji je zapošljiv u svim poduzećima/organizacijama u svim djelatnostima;
15. Laka zapošljivost završenih studenata; dobre prilike zapošljavanja ekonomista (prema podacima HZZ-a);
16. Sve veća važnost međunarodno priznatih profesionalnih licenci i akreditacija za studijske programe;
17. Postojeće poveznice s gospodarskim subjektima pružaju mogućnost produbljivanja i proširivanja suradnje u programu stručne prakse;
18. Uključivanje većeg broja poslovnih ljudi u nastavu i praktične radionice sa studentima;
19. Uključivanje niza tvrtki diljem države kao nastavnih baza za stručnu praksu;
20. Presudna važnost mekih vještina u suvremenome poslovanju;
21. Konkurentno repozicioniranje stručnog studija EFST na nacionalnoj razini i odabir adekvatne tržišne niše;
22. Privlačenje novih segmenata budućih studenata;
23. Lakša mogućnost nastavka školovanja maturiranih učenika srednjih strukovnih škola;

4.2.1.3. Smjernice kako koristiti snage u funkciji ostvarenja prilika

Tradicija i predodžba EFST kao privlačne obrazovne institucije je identitetsko obilježje koje se prenosi na svaki studijski program, i one na stručnom studiju. Tome pridonosi prepoznatljivost institucije stečena tradicijom, te međunarodnim i nacionalnim akreditacijama. Tradicija kvalitete i iskusan nastavni i stručni kadar treba intenzivnije poticati na uključivanje u rad na stručnim studijima – prijedlozi da ponude i razviju nove kolegije studentima zanimljive zbog utemeljenosti na poslovnoj praksi, koji će doprinijeti i višoj zapošljivosti studenata koji završe ovaj program stručnog studija. Tehnički resursi EFST omogućuju potpuno iskorištenje definiranih upisnih kvota promocijom naprednih oblika nastave uz veći udio stručne prakse povezane i s aktivnostima studentskog poduzetničkog inkubatora. Postojeća umreženost EFST s gospodarskim subjektima u okruženju (za potrebe stručne prakse i perspektive zapošljavanja) temelj je i za poticanje učestalijeg sudjelovanja predstavnika poduzeća na radionicama (vježbe) pojedinih kolegija na kojima bi se sa studentima raščišćavale konkretne poslovne dileme iz prakse.

Da bi se osigurao kontinuitet zadovoljavajućeg broja novoupisanih studenata treba uspostaviti bliske kontakte s ravnateljima srednjih strukovnih škola – poželjno preko nastavnika koji imaju osobne kontakte

s ravnateljima/nastavnicima. Tržištvnoj službi fakulteta bi nositelji novih praktičnih kolegija trebali kontinuirano dostavljati zanimljive detalje vezane uz praktičnu nastavu kako bi se ova iskustva objavljivala na društvenim mrežama u cilju održavanja visokog intenziteta interesa maturanata za upis ovoga studija. Na društvenim mrežama stvoriti *grupu* bivših studenata stručnog studija koji bi tu prenosili osobna iskustva sa studija i iz poslovne prakse, te bi mogli nuditi novim studentima različite usluge (uz naplatu) ispomoci (repeticije za pojedine kolegije, pomoć u izradi radova i sl.). Ukoliko se pruži mogućnost preko natječaja za *vanjsko financiranje* projekata prilagođavanja stručnih studija potrebama tržišta i gospodarstva Europske unije (u takvim EU projektima se kao dionici povezuju srednje strukovne škole i stručni studiji na više institucija) isto realizirati prijavom, uz preporuku da se sudjelovanje nastavnika na takvim projektima vrednuje kao znanstvena djelatnost. Kroz takve projekte omogućiti sudionicima nabavku potrebne opreme (prijenosnike [eng. *laptop*] i drugo). Na društvenim mrežama isticati privlačne fotografije Splita i okruženja, noćnog života i drugih obilježja koja privlače studente iz šireg okruženja za upis na stručni studij EFST. Na društvene mreže privući i oglašivače cjelogodišnjeg smještaja za studente.

4.2.2. TOWS raščlamba SLABOSTI + PRILIKE

4.2.2.1. SLABOSTI po relevantnosti

1. Nedostatak praktičnih sadržaja u nastavi, a posljedično i praktičnog znanja (posebice mekih vještina) koje studenti posjeduju po završetku ovog studija;
2. Percepcija maturanata o prevelikom udjelu teorije neiskoristive u poslovnoj praksi;
3. Prevladavaju materijom kompleksni kolegiji, a tek je manji broj uže specijaliziranih kolegija u sklopu kojih je moguće steći znanja i vještine temeljem kojih se jednostavnije zaposliti;
4. Slabo razvijena stručna praksa studenata te ograničeno mentorsko iskustvo nastavnika EFST u voditeljstvu stručne prakse;
5. Stručna praksa je izborni, a ne obvezni predmet;
6. Među sadašnjim poduzećima uključenima u stručnu praksu nerijetko sudjeluju tvrtke koje u očima studenata ne predstavljaju poželjne poslodavce;
7. Stručna praksa je u pravilu neplaćena te ju zbog prevelikoga nastavnoga opterećenja studenti jedino mogu obavljati po završetku polugodišta (tijekom ljetnih mjeseci), što pred studente postavlja za EFST izrazito nepovoljan odabir između neplaćene stručne prakse i niza plaćenih ljetnih (sezonskih) poslova;
8. Iako nastavne baze (tvrtke) načelno podržavaju pojam stručne prakse, zbog njezine kratkoće, nemogućnosti sudjelovanja tvrtki u odabiru praktikanata, te vremenske neusklađenosti razdoblja

održavanja prakse s tržišnim potrebama nastavnih baza, predodžbena vrijednost stručne prakse iz gledišta nastavnih baza nerijetko je niska jer im ne omogućuje zadovoljenje njihovih stvarnih kadrovskih potreba;

9. Iako je, teorijski, obavljanje stručne prakse zemljopisno moguće bilo gdje, zbog njezine kratkoće i vremenske neusklađenosti razdoblja održavanja prakse s tržišnim potrebama nastavnih baza, tvrtke izvan Splita i najuže okolice u zbilji rijetko vide interes u sudjelovanju u programu prakse;
10. Nedovoljan broj gospodarskih subjekata s kojima EFST ima uspostavljenu suradnju za potrebe stručne prakse, a što je i promidžbeno iskoristivo u surječju zapošljivosti;
11. Nepostojanje sustavne suradnje i komunikacije s nastavnim bazama u svrhu unaprjeđenja programa stručne prakse;
12. Nepostojanje sustava oglašavanja i privlačenja ciljanih učenika;
13. Nedostatak e-brošure (u .pdf-u) za jednostavno dijeljenje i promidžbu stručnih studija;
14. Neodgovarajući izgled i sadržaj dijela mrežne stranice efst.unist.hr koji se odnosi na stručne studije;
15. Nepostojanje kontinuiranoga praćenja karijera bivših studenata;
16. Postojeći programi nisu dostatno privlačni ni zanimljivi maturantima gimnazija;
17. Kvaliteta znanja maturanata koji upisuju stručni studij (lošije ocjene u odnosu na usporedive studije);
18. Nedostatak uže specijaliziranog nastavnog kadra za posebne specijalizirane kolegije;
19. Skroman udio nastavnika koji posjeduju iskustva iz poslovne prakse;
20. Ograničena dodatna edukacija i nadograđivanje stručnih znanja nastavnika
21. Postojeći nastavnički resursi nisu optimalno iskorišteni ni u gospodarskom (angažirani su vanjski suradnici za kolegije koje bi mogli „pokriti“ nastavnici koji su na trošku Ministarstva odnosno zaposlenici EFST) niti u nositeljskom smislu (s obzirom da se radi o stručnom studiju, nositelji određenih praktičnih kolegija bi trebali biti odabrani temeljem iskustava iz poslove prakse, a ne temeljem pripadnosti katedri kojoj po materiji kolegij pripada);
22. Djelomično preklapanje nastavnih sadržaja (vertikalno preklapanje te u odnosu na sveučilišni studij), kao i među različitim kolegijima iste studijske razine;
23. Nepostojanje informacija o karakteristikama srednjoškolaca izvan granica RH (posebno iz BiH) koji upisuju stručni studij na EFST-u
24. Nedovoljna prepoznatljivost i odvojenost stručnog studija u odnosu na sveučilišni studij;
25. Slaba završnost studenata stručnog studija;
26. Zastarjelost uputnika predmeta;

4.2.2.2. PRILIKE po relevantnosti

1. Restrukturiranje (modernizacija) stručnog preddiplomskog studija;
2. Presudna važnost mekih vještina u suvremenom poslovanju;
3. Interes studenata za više praktičnih i stručnih sadržaja u nastavnim programima;
4. Interes studenata za stjecanjem novih i razvijanjem postojećih znanja (posebice mekih vještina) stečenih putem stručne prakse;
5. Uključivanje većeg broja stručnih kolegija u studijske programe;
6. Razvoj novih uže specijaliziranih kolegija usklađenih s potrebama tržišta radne snage;
7. Profil zanimanja koji je zapošljiv u svim poduzećima/organizacijama u svim djelatnostima;
8. Laka zapošljivost završenih studenata; dobre prilike zapošljavanja ekonomista (prema podacima HZZ-a);
9. Postojeće poveznice s gospodarskim subjektima pružaju mogućnost produbljivanja i proširivanja suradnje u programu stručne prakse;
10. Uključivanje većeg broja poslovnih ljudi u nastavu i praktične radionice sa studentima;
11. Uključivanje niza tvrtki diljem države kao nastavnih baza za stručnu praksu;
12. Razvijanje suradnje sa srednjim strukovnim školama;
13. Agresivnije korištenje društvenih mreža u cilju jačanja nacionalne vidljivosti i privlačnosti stručnog studija EFST;
14. Intenzivnija implementacija tržištvinih (*eng. marketing*) alata u upravljanju publicitetom *ponude* stručnih studija EFST;
15. Uključivanje bivših studenata u promidžbene aktivnosti studija.
16. Atraktivan zemljopisni položaj Splita predstavlja priliku za privlačenje studenata iz unutrašnjosti te stranih studenata;
17. Rast preferencija maturanata iz unutrašnjosti RH i inozemstva za studiranje u Splitu;
18. Privlačenje novih segmenata budućih studenata;
19. Konkurentno repozicioniranje stručnog studija EFST na nacionalnoj razini i odabir adekvatne tržišne niše;
20. Lakša mogućnost nastavka školovanja maturiranih učenika srednjih strukovnih škola;
21. Opadajući trend odustajanja od studija studenata stručnog studija;
22. Raspoloživost namjenskih sredstava fondova Europske unije za sufinanciranje projekata reorganizacije i prilagodbe stručnih studija potrebama tržišta i gospodarstva Europske unije;
23. Sve veća važnost međunarodno priznatih profesionalnih licenci i akreditacija za studijske programe;

4.2.2.3. Smjernice kako prevladati slabosti u funkciji iskorištavanja prilika

Manjak praktičnih i višak tržišno neiskoristivih sadržaja/vještina nadomjestiti specijaliziranim predmetima uže fokusiranog sadržaja u kojima se naglasak stavlja na razvoj mekih i drugih tržišno traženih vještina koje omogućuju zapošljivost u različitim industrijama i djelatnostima. Smanjiti broj teorijski i materijom zahtjevnijih predmete te tako otvoriti prostor za veći udio stručne prakse (u trajanju od 4-6 mjeseci tijekom svake godine studija, po uzoru na programe vodećih sveučilišta navedenih u uvodnim naznakama), koja mora biti obvezna (za razliku od sadašnje izborne prakse). Postojeću predodžbu o vrijednosti fakultetskog programa stručne prakse iz gledišta nastavnih baza unaprijediti na način da se termin provedbe obvezne prakse prilagodi vremenskim potrebama tržišta, pri čemu se ne smije zanemariti činjenica da je domaće gospodarstvo značajno navezano na putničarstvo (turizam). Iz prethodne činjenice proizlazi da se praksa treba obavljati tijekom razdoblja visoke poslovne aktivnosti, a da se razredna nastava treba odvijati tijekom niske poslovne aktivnosti.

Produljenjem trajanja stručne prakse, uvođenjem njezine obveze, te vremenskom prilagodbom prakse i nastave, tvrtke će u stručnim studijima EFST-a prepoznati svojevrsan cjevovod za zadovoljenje svojih kadrovskih potreba. Posljedično, sadašnjemu skupu nastavnih baza, u kojemu nerijetko sudjeluju poduzeća koja u očima studenata ne predstavljaju poželjne poslodavce, pridružiti će se studentima poželjnija poduzeća diljem države, ali i inozemstva, to zato jer će biti snažno motivirani uključiti se u kvalitetan program stručne prakse, a njihovi djelatnici potaknuti na uključivanje u nastavu i praktične radionice sa studentima tijekom razdoblja niske gospodarske aktivnosti. Važno, tvrtke će također biti motivirane praktikantima osigurati plaćenu praksu (za razliku od dosadašnje najvećim dijelom neplaćene) kao oblik strateškoga ulaganja u opskrbu kvalitetnim kadrovima. Važno, studentima će kroz produljenu i plaćenu stručnu praksu ne samo nestati sadašnja potreba odabira između njima novčano neprivlačne neplaćene stručne prakse i privlačnoga sezonskog posla, već će se i produljiti razdoblje istovremenoga ostvarivanja zarade i stjecanja za buduću zapošljivost presudnih mekih vještina. U konačnici, povećat će se privlačnost studija iz gledišta postojećih i novih segmenata studenata iz različitih dijelova Hrvatske i inozemstva.

U cilju kontinuiranoga praćenja karijera bivših studenata, kroz odabrani studijski predmet studente educirati naprednim načinima komunikacije na specijaliziranim društvenim mrežama u cilju stručnog umrežavanja (LinkedIn i dr.) primarno za njihovu dobrobit (osobno umrežavanje i zapošljivost), a sekundarno za publicitet i potrebe EFST (praćenje karijera bivših studenata, njihovo uključivanje u promidžbene aktivnosti studija, uključivanje novih suradnika iz prakse u nastavu i praktične radionice sa studentima). Nedostatak e-brošure (u .pdf-u) za jednostavno dijeljenje i promidžbu stručnih studija, te neodgovarajući izgled i

sadržaj mrežne stranice efst.unist.hr koji se odnosi na stručne studije, popraviti uključivanjem studenata u stvaranje i uređivanje sadržaja od kojih će izravne koristi ostvarivati studenti (praktične i zanimljive aktivnosti te razvoj mekih, digitalnih i drugih, na tržištu vrlo traženih, vještina) i fakultet (promidžba prilagođena budućim studentima iz pera onih koji najbolje prepoznaju njihove potrebe, a to su sadašnji studenti).

4.2.3. TOWS raščlamba SNAGE + PRIJETNJE

4.2.3.1. SNAGE po relevantnosti

1. Uspostavljena suradnja EFST s određenim brojem gospodarskih subjekata radi stručne prakse i perspektive zapošljavanja studenata;
2. Postojanje Studentskog poduzetničkog inkubatora;
3. Iskustvo nastavnog osoblja u edukaciji studenata;
4. Tradicija i predodžba *jake* obrazovne institucije se prenosi i na stručne studije EFST;
5. Tehnički i infrastrukturni resursi na zadovoljavajućoj razini;
6. Zadovoljstvo studenata kvalitetom cjelokupne razine studiranja;
7. Napredni oblici nastave;
8. Kvalitetan nastavni i stručni kadar;
9. Prepoznatljivost EFST stečena međunarodnim i nacionalnim akreditacijama.

4.2.3.2. PRIJETNJE po relevantnosti

1. Rast ponuda konkurentskih studijskih programa posebno je izražena na razini stručnih studija, kako u gradu (Aspira i Sveučilišni odjel za stručne studije), tako i u neposrednoj okolini iz koje gravitiraju studenti (Veleučilište u Šibeniku i Veleučilište u Kninu) te BIH;
2. Rast broja privatnih obrazovnih institucija (visokih škola);
3. Negativna demografska kretanja u RH i SDŽ;
4. Opadanje broja učenika u srednjim, a posebno u strukovnim školama;
5. Opadanje ulazne kvalitete studenata, mjerena općim srednjoškolskim uspjehom te uspjehom na Državnoj maturi;
6. Rast potražnje za užim specijalizacijama studenata kakve postojeći program stručnog studija ne pokriva;
7. Nestabilnost regulativnog uređenja u sustavu znanosti i visokog obrazovanja;

8. Odustajanje stručnjaka iz prakse od gostovanja u nastavi zbog nemogućnosti bilo kakvog honoriranja od strane EFST;
9. Opadanje vlastitih prihoda EFST za održavanje kvalitetnih resursa za potrebe stručnog studija;
10. Negativan utjecaj ekonomske krize u post pandemijskom vremenu na financijski standard stanovništva.

4.2.3.3. Smjernice kako iskoristiti snage za smanjivanje i otklanjanje prijetnji

Kontinuiranim publicitetom u javnosti prepoznatljivog nastavnog osoblja EFST u medijima i različitim oblicima sudjelovanja u događanjima koja organiziraju gospodarski subjekti, tijela i jedinice lokalne samouprave. Intenzivnije korištenje postojeće mreže nastavnih baza za promociju stručne prakse i svih oblika praktične nastave u cilju snažnijeg konkuriranja rastućoj ponudi privatnih i javnih studijskih programa u nepovoljnim demografskim okolnostima. Stvaranje vlastite mreže od diplomiranih studenata, budućih specijalista iz prakse koji bi se uključivali u praktične nastavne aktivnosti. Omogućavanje predstavnicima gospodarskih subjekata da u sklopu praktičnih radionica uz moderiranje predmetnog nastavnika sa studentima razrađuju vlastite poslovne dileme, predstavljaju svoje poslovne sustave i poželjne profile budućih zaposlenika, odnosno vještine kojima bi isti trebali vladati. Korištenje ovakvih aktivnosti povezivanja znanosti i prakse u svekolikoj promociji EFST.

4.2.4. TOWS raščlamba SLABOSTI + PRIJETNJE

4.2.4.1. SLABOSTI po relevantnosti

1. Nedostatak praktičnih sadržaja u nastavi, a posljedično i praktičnog znanja (posebice mekih vještina) koje studenti posjeduju po završetku stručnog studija;
2. Percepcija maturanata o prevelikom udjelu teorije u nastavnim programima neiskoristive u poslovnoj praksi;
3. Prevladavaju materijom kompleksni kolegiji, rijetki uže specijalizirani kolegiji koji nude znanja i vještine temeljem kojih se jednostavnije zaposliti;
4. Nedovoljno razvijena stručna praksa studenata i ograničeno mentorsko iskustvo većine nastavnika EFST u voditeljstvu stručne prakse (prije akademske karijere nisu bili zaposleni u praksi);
5. Stručna praksa je izborni, a ne obvezni predmet;
6. Među sadašnjim poduzećima uključenima u stručnu praksu nerijetko sudjeluju tvrtke koje u očima studenata ne predstavljaju poželjne poslodavce;

7. Stručna praksa je u pravilu neplaćena te ju zbog prevelikoga nastavnoga opterećenja studenti jedino mogu obavljati po završetku polugodišta (tijekom ljetnih mjeseci), što pred studente postavlja za EFST izrazito nepovoljan odabir između neplaćene stručne prakse i niza plaćenih ljetnih (sezonskih) poslova;
8. Iako nastavne baze (tvrtke) načelno podržavaju pojam stručne prakse, zbog njezine kratkoće, nemogućnosti sudjelovanja tvrtki u odabiru praktikanata, te vremenske neusklađenosti razdoblja održavanja prakse s tržišnim potrebama nastavnih baza, predodžbena vrijednost stručne prakse iz gledišta nastavnih baza nerijetko je niska jer im ne omogućuje zadovoljenje njihovih stvarnih kadrovskih potreba;
9. Iako je, teorijski, obavljanje stručne prakse zemljopisno moguće bilo gdje, zbog njezine kratkoće i vremenske neusklađenosti razdoblja održavanja prakse s tržišnim potrebama nastavnih baza, tvrtke izvan Splita i najuže okolice u zbilji rijetko vide interes u sudjelovanju u programu prakse;
10. Nedovoljan broj gospodarskih subjekata s kojima EFST ima uspostavljenu suradnju za potrebe stručne prakse, a što je i promidžbeno iskoristivo u surječju zapošljivosti;
11. Nepostojanje sustavne suradnje i komunikacije s nastavnim bazama u svrhu unaprjeđenja programa stručne prakse;
12. Nepostojanje sustava oglašavanja i privlačenja ciljanih učenika;
13. Nedostatak e-brošure (u .pdf-u) za jednostavno dijeljenje i promidžbu stručnih studija;
14. Neodgovarajući izgled i sadržaj dijela mrežne stranice efst.unist.hr koji se odnosi na stručne studije;
15. Nepostojanje sustava praćenja karijera bivših studenata;
16. Postojeći programi nisu dostatno privlačni ni zanimljivi maturantima gimnazija;
17. Kvaliteta znanja maturanata koji upisuju smjer (lošije ocjene u odnosu na usporedive studije);
18. Nedostatak uže specijaliziranog nastavnog kadra za posebne specijalizirane kolegije;
19. Skroman udio nastavnika koji posjeduju iskustva iz poslovne prakse;
20. Ograničena dodatna edukacija i nadograđivanje stručnih znanja nastavnika;
21. Postojeći nastavnički resursi nisu optimalno iskorišteni ni u ekonomskom (angažirani su vanjski suradnici za kolegije koje bi mogli „pokriti“ nastavnici koji su na trošku Ministarstva odnosno zaposlenici EFST) niti u nositeljskom smislu (s obzirom da se radi o stručnom studiju, nositelji određenih praktičnih kolegija bi trebali biti odabrani temeljem iskustava iz poslove prakse, a ne temeljem pripadnosti katedri kojoj po materiji kolegij pripada);
22. Djelomično preklapanje nastavnih sadržaja (vertikalno preklapanje te u odnosu na sveučilišni studij), kao i među različitim kolegijima iste studijske razine;
23. Nepostojanje informacija o karakteristikama srednjoškolaca izvan granica RH (posebno iz BiH) koji upisuju stručni studij na EFST-u

24. Nedovoljna prepoznatljivost i sadržajna diferenciranost stručnog studija u odnosu na sveučilišni studij;
25. Slaba završnost studenata stručnog studija;
26. Zastarjelost uputnika predmeta.

4.2.4.2. PRIJETNJE po relevantnosti

1. Rast ponude konkurentskih studijskih programa posebno je izražena na razini stručnih studija, kako u gradu (Aspira i Sveučilišni odjel za stručne studije), tako i u neposrednoj okolini iz koje gravitiraju studenti (Veleučilište u Šibeniku i Veleučilište u Kninu) te BIH;
2. Rast ponude privatnih obrazovnih institucija (visokih škola);
3. Nastavak negativnog demografskog trenda u RH i SDŽ;
4. Manji broj učenika u srednjim, a posebno strukovnim školama;
5. Opadanje ulazne kvalitete studenata, mjerena općim srednjoškolskim uspjehom te uspjehom na Državnoj maturi;
6. Rast potražnje za užim specijalizacijama studenata kakve program studija ne pokriva;
7. Nestabilnost regulativnog uređenja u sustavu znanosti i visokog obrazovanja;
8. Odustajanje stručnjaka iz prakse od gostovanja u nastavi zbog nemogućnosti bilo kakvog honoriranja od strane EFST;
9. Opadanje vlastitih prihoda EFST za održavanje kvalitetnih resursa za potrebe stručnog studija;
10. Negativan utjecaj ekonomske krize u post pandemijskom vremenu na financijski standard stanovništva.

4.2.4.3. Smjernice kako djelovati radi otklanjanja slabosti u cilju smanjivanja prijetnji

U strateška opredjeljenja EFST pored znanstvenog rada i jačanja međunarodne vidljivosti institucije implementirati i pro aktivno djelovanje u cilju održavanja privlačnosti institucije u percepciji potencijalnih budućih studenata. Djelovati u cilju generiranja prijedloga različitih aktivnosti kojima je moguće ostvarivati vlastite prihode fakulteta. Za isto osigurati pojednostavljene procedure u koje bi bilo uključeno i očitovalo se isključivo nastavno osoblje koje bi iste aktivnosti i realiziralo. Otklanjanje slabosti i nedostataka u sadržaju studijskoga programa, nastavnih predmeta i stručnoj praksi. S razine Uprave EFST podupirati svekoliki publicitet institucije u javnosti na svim razinama i u svim akademski primjerenim oblicima. Poticati osuvremenjivanje promidžbenih materijala i inoviranje promotivnih aktivnosti u cilju konkuriranja

rastućoj ponudi privatnih i javnih studijskih programa u nepovoljnim demografskim i gospodarskim okolnostima.

4.3. Pestec raščlamba

Pestec raščlamba teorijski se temelji na procjeni političkoga (*eng. political*), gospodarskog (*eng. economic*), sociološkog (*eng. social*), tehnološkog (*eng. technological*), ekogeoklimatskog (*eng. ecogeoclimatic*) i konkuretskog (*eng. competitive*) stanja u vanjskome okruženju. Provedena je da bi se kvantitativno suočilo specifična važnija suprotna obilježja aktualne ponude stručnoga studija Ekonomskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu. Usporedba obilježja je provedena kroz širu inačicu (šira Pestec umjesto uže Pest raščlambe) jer je procjena radne skupine da se konkurentnost ponude ovoga stručnog studija ogleda i u surječju geoklimatskih obilježja grada Splita, koja mogu imati pozitivne posljedice na donošenje odluke studenata koji nisu iz Splita o tomu gdje će studirati. Konkurentnost ponude ovoga stručnog studija također se ogleda i u kulturološkim obilježjima odredišta u kojem se obrazovna institucija nalazi. Identitet grada Splita s tradicijom športa, turizma i svekolikih oblika zabave doprinosi jačanju globalne predodžbe privlačnosti odredišta, posredno i svim uslužnim subjektima i institucijama u smislu privlačenja nerezidenata.

S obzirom na činjenicu da Dalmacija i grad Split još uvijek ne trpe značajnije posljedice klimatskih promjena, dulji privremeni boravak koji jamči ugodnu mikroklimu ima odjek na privlačnost studiranja u ovom odredištu. Kulturološka obilježja odredišta danas predstavljaju jedan od važnih temelja privlačnosti i konkurentnosti za različite segmente nerezidenata koji će tu kraće ili dulje boraviti (Buhalis i Sinarta, 2019). Kulturološka obilježja odredišta u kojem se znanstvena institucija nalazi, oduvijek su predstavljala privlačan čimbenik u sveučilišnim središtima sa stoljetnom tradicijom. Ranije usko promatrana kulturološka obilježja odredišta u kojem se znanstvena institucija nalazi, po nedavnim istraživanjima gdje će student studirati (privremeno boraviti), danas se doživljavaju u surječju svih sastavnica identiteta odredišta koje mogu predstavljati privlačno obilježje, kako po pitanju opće sigurnosti (Šerić, Jakšić Stojanović, Bagarić, 2022), tako i zabave, dodatnih sadržaja i svih sastavnica predodžbe s kojima se studenti danas rado poistovjećuju. Rastuća snošljivost prema standardima multikulturalnosti svih rasa i nacionalnosti lokalnog stanovništva, posljedica je rasta turističkoga gospodarstva i prihvatanja novih standarda od strane većine lokalnoga stanovništva. Isto doprinosi dojmu privlačnosti odredišta i za sve nerezidente koji odabiru odredište u kojem će studirati.

Stupanj utjecaja odabranih obilježja u surječju predmeta i problema istraživanja je procjenjivana ljestvicom od -5 (izrazito negativan/nepovoljan utjecaj na problem istraživanja) do +5 (iznimno pozitivan/povoljan

utjecaj na problem istraživanja), uz procijenjenu stvarnu snagu na razini stručnoga studija Ekonomskog fakulteta u Splitu na ljestvici od 1 (zanemarivo) do 10 (vrlo izraženo).

Tablica 15: PESTEC raščlamba predodžbe postojećih obilježja postojećega stručnog studija EFST

<i>Okruženje</i>	<i>Razmatrana suprotna obilježja okruženja</i>	Utjecaj (-5 do +5)	Snaga (1-10)	Ukupna ocjena
POLITIČKO	Stabilnost internih regulativa, programa i drugih obilježja stručnoga studija Ekonomskoga fakulteta u Splitu.	+3	6	18
	Aktualnost i kakvoća organizacijskoga upravljanja stručnim studijem EFST.	-3	7	-21
	Predodžba kakvoće javnih visokoobrazovnih institucija u RH jača je u odnosu na privatne institucije s obzirom i na prepoznatljivost stečenu međunarodnim i nacionalnim akreditacijama.	+3	7	21
	Utjecaj regulativnih promjena od strane Ministarstva i Sveučilišta na financijska sredstva, financijsku neovisnost te financijsko planiranje Fakulteta.	-4	7	-28
	Mogućnost povezivanja MZOŠ, HZZ, gospodarstvenih subjekata i institucija visokog obrazovanja u svrhu definiranja specijaliziranih znanja i oblikovanja studijskih programa stručnih studija.	+3	4	12
	Nove regulative u pogledu upisnih kvota studenata stručnoga studija.	-2	5	-10
	<i>Podsuma</i>			-8
GOS POD ARS	Troškovi funkcioniranja stručnoga studija EFST u odnosu na postojeće školarine.	+1	5	5

	Gospodarska učinkovitost i racionalnost sustava stručnoga studija EFST.	-1	5	-5
	Visoka zapošljivost završenih studenata.	4	9	36
	Potreba repozicioniranja stručnoga studija na nacionalnoj razini i uvođenje više praktičnih sadržaja.	-4	8	-32
	Iskorištavanje pozitivnih učinaka ekonomije obujma koristeći već uspostavljenu infrastrukturu, poslovne procese te nastavne i nenastavne kadrove vezane za sveučilišne studije.	+4	6	24
	Temeljno financiranje materijalnih troškova nastavne djelatnosti prema programskim ugovorima značajno je niže za studente stručnih studija u odnosu na sveučilišni studij.	-3	5	-15
	Spremnost nastavnih baza za ulaganjem u studente već tijekom studija.	+4	7	28
	Niska predodžbena vrijednost fakultetskoga programa stručne prakse iz gledišta nastavnih baza.	-4	6	-24
	<i>Podsuma</i>			17
SOCIOLOŠKO	Predodžba posebne privlačnosti studiranja na stručnome studiju EFST.	+2	4	8
	Dojam aktualnosti stručnoga studija EFST u surječju multikulturalnosti i drugih obilježja koja mogu doprinijeti odabiru ovoga studija temeljem predodžbe istoga u javnosti i na međumrežju.	-2	5	-10
	Dobra prilika za nastavak školovanja i razvoj karijere učenika strukovnih škola.	+3	6	18
	Opadanje nataliteta, a posljedično manji broj srednjoškolaca, posebno onih u	-4	6	-24

TEHNOLOŠKO	strukovnim školama, kojima bi stručni studij mogao predstavljati logičan slijed nastavka školovanja.			
	Prepoznatljivost studija stečena tradicijom te međunarodnim i nacionalnim akreditacijama.	+3	6	18
	Prepoznatljivost stečenoga zvanja nakon završetka stručnoga studija.	-5	7	-35
	Želja poslovnih ljudi da pomognu u stručnome razvoju mladih ljudi.	+2	4	8
	Nedovoljan broj gospodarskih subjekata s kojima EFST ima uspostavljenu suradnju za potrebe stručne prakse, a što je i promidžbeno iskoristivo u surječju zapošljivosti.	-3	6	-18
	<i>Podsuma</i>			-35
	Troškovi tehničko/tehnoloških rješenja u upravljanju stručnim studijem EFST.	+2	5	10
	Efektivnost tehničko/tehnoloških rješenja u funkciji konkurentnosti i privlačnosti stručnog studija EFST .	-2	5	-10
	Tehnički i infrastrukturni resursi omogućavaju napredne oblike nastave.	+2	6	12
	Slaba raspoloživost financijskih sredstva za unapređenje stručnih studija i prilagodbu potrebama tržišta rada.	-4	7	-28
	Primjena novih aspekata tehnologije u visokom obrazovanju s ciljem stjecanja praktičnih znanja i iskustava u skladu s potrebama gospodarstva.	+2	5	10
	Slaba mogućnost zamjene novim tehnološkim inputima i zastarjela primjena	-3	7	-21

	postojeće tehnologije zbog ograničenih financijskih sredstava.			
	Različite mogućnosti financiranja nabave nove tehnologije.	+1	6	6
	Zastupljenost modernih primijenjenih tehnologija u uputnicima predmeta.	-3	7	-21
	<i>Podsuma</i>			-42
EKO GEOKLIMATSKO	Povoljni mikroklimatski faktori i atraktivnost mikro-lokacije u privlačenju potencijalnih studenata iz unutrašnjosti RH i studenata s područja BiH.	+4	7	28
	Marketinška promocija geoklimatskih obilježja grada Splita u cilju jačanja privlačnosti stručnog studija EFST.	-2	6	-12
	<i>Podsuma</i>			16
KONKURENTSKO	Resurs alumni sefnet za implementaciju praktične materiju u uputnicima predmeta.	+3	7	21
	Nedovoljna zastupljenost praktične materije u uputnicima predmeta.	-5	8	-40
	Primjereni metodološki standardi uputnika predmeta EFST	+3	6	18
	Standard privlačnosti uputnika predmeta konkurentnih institucija.	-3	5	-15
	Poslodavci diljem države, pa i šire, trebaju mladu radnu snagu, posebice u razdobljima visoke putničarske potražnje.	+3	7	21
	Obavljanje stručne prakse moguće je jedino u Splitu i najužoj okolici.	-2	4	-8
	Imidž i tradicija EFST-a, a time i stručnog studija, u odnosu na pojavu novih (sličnih) studija u okruženju.	+4	8	32
	Predodžba suvremenosti konkurentskih institucija.	-3	8	-24

	<i>Podsuma</i>			5
Suma				-47

Izvor: SWOT i TOWS raščlambe te udio nerezidenata u ukupnoj strukturi studenata EFST

Nalaze Pestec raščlambe treba promatrati sukladno ograničenju da su obuhvaćena samo važnija suprotna obilježja po svakom čimbeniku okruženja za koja se može ustvrditi da mogu imati značajniji utjecaj na problem istraživanja. Pritom također treba istaknuti da je svaki od pet istraživača neovisno ocjenjivao svako obilježje okruženja, što je sadržano u proširenoj Pestec tablici koju možemo dostaviti na zahtjev. Drugim riječima, konačni tablični kvantitativni pokazatelji posljedica su konsenzusa. Međutim, poslije zasebno provedenoga ocjenjivanja, uočen je vrlo visok stupanj međusobne podudarnosti dodijeljenih ocjena. Načelno, Pestec raščlamba upozorava da je *stanje* gore od onoga kojeg se u prvi mah stječe uvidom u popunjenost upisnih kvota, dakle da se gotovo uopće ne koriste mogućnosti kojima bi stručni studij na EFST mogao značajno pridonijeti prihodu institucije. Na isto ukazuje visoka negativna zbirna ocjena okolina čija su obilježja suprotstavljena u provedenoj analizi.

Detaljnijom raščlambom dodijeljenih ocjena, utvrđuje se da je pojedina obilježja s trenutno negativnim posljedicama moguće promjenama svesti na nižu razinu, čak i preinačiti u pozitivna. Jedno od izrazito negativnih obilježja na koje institucija može utjecati jest centralizirano upravljanje različitim studijskim programima i razinama studija, posebice izbjegavajući praksu da se pojedini kolegiji, koji postoje u programu i sveučilišnog studija izvode za zajedničke grupe studenata s različitih studija, čemu se težilo posljednjih godina zbog racioniranja upravljanja normama nastavnika.. Posljedično, upravljanje stručnim studijem EFST organizacijski treba odvojiti od upravljanja drugim studijima u svrhu njegova tržišnoga repozicioniranja na nacionalnoj razini, uvođenja više praktičnih sadržaja, te snažnije prilagodbe potrebama nastavnih baza. Potonje će pospješiti uključenje većeg broja gospodarskih subjekata i poslovnih ljudi u stručnu praksu odnosno praktične radionice, a što je i promidžbeno iskoristivo u surječju zapošljivosti studenata.

Stratešku pozornost treba posvetiti produbljivanju suradnje s onim poduzećima koja su razvila vlastite računalne programe za upravljanje određenim poslovnim aktivnostima. Ti i takovi poslovni subjekti bi pružanjem besplatne fakultetske uporabe njihovih informacijsko-komunikacijskih rješenja studentima stručnoga studija omogućili ne samo praktičnu izobrazbu, već i popularizirali navedena rješenja među budućim donositeljima odluka u gospodarstvu. Nadalje, udio praktičnih sadržaja pojedinih predmeta moguće je povećati na način da studenti koji pohađaju EFST preuzmu vodeću ulogu u izradbi promidžbenih materijala kojima će geoklimatske i druge pogodnosti studiranja u Splitu promicati budućim studentima.

Razumije se, snažnijim okretanjem potrebama tržišta, umanjit će se negativne posljedice onih čimbenika koji su u Pestec raščlambi prepoznati kao nešto na što Fakultet teško može utjecati. Tu se prvenstveno misli na politike resornoga i drugih ministarstava te posljedice općih demografskih pokazatelja.

Zaključno, rezultat Pestec raščlambe upozorava da, bez obzira što EFST trenutno najmanje ima problema s upisom na ovaj Studij, njegovo unaprjeđenje je nužnost. Drugim riječima, ovaj studij nema perspektivnu budućnost ukoliko ga se detaljno ne preuredi. Prema nalazima PESTEC raščlambe, nameću se i konkretne aktivnosti koje treba provesti u cilju održavanja interesa studenata za upis i jačanja konkurentnosti EFST stručnog studija. S tim u svezi, pojedina obilježja s negativnim utjecajem moguće je ublažiti odabranom strategijom iz ponuđenih opcija TOWS raščlambe. Ukoliko Uprava EFST stručni studij smatra jednom od strateških poluga financijskoga funkcioniranja institucije, preporučljivo je kompromisno opredjeljenje za neku od opcijskih strategija TOWS raščlambe, odnosno onu koja će upravo stručnom studiju omogućiti veći tržišni zamah.

4.4. Mof raščlamba

MOF raščlamba teorijski se temelji na procjeni stanja tržišta (*eng. marketing*) za koje je neka usluga/proizvod ponuđena, procjeni raspoloživih vlastitih resursa (*eng. operations*) za unaprjeđenje kvalitete i dojma konkretne usluge koja se pruža i procjeni trenutačnog financijskog stanja (*eng. finance*) subjekta vezano uz dostignute standarde kvalitete, odnosno unaprjeđenja o kojima se razmišlja u perspektivi.

M – procjena stanja tržišta

U konkretnom slučaju analizom stanja tržišta se težilo ocijeniti dojam privlačnosti i vrijednosti postojećeg studijskog programa u percepciji ciljane studentske populacije. Na temelju procjene stanja tržišta na kojem EFST djeluje ukazano je na ono što bi trebalo unaprijediti, odnosno na ono što bi se u perspektivi moglo dodatno iskoristiti, obzirom i na iskustva konkurenata. Sve spoznaje koje su predočene treba prilagoditi i promjenama u očekivanjima budućih studenata potreba tržišta rada. Mogućnosti stipendiranja i studiranja u inozemstvu dodatno pridonosi kompleksnosti konkurentnih odnosa u obrazovanju. Postojeća kompleksnost zahtijeva složene analize, slijedom čega je MOF analiza i korištena. Svaki obilježje na koje se u analizi osvrće tvori više vrijednosnih varijabli iz perspektive korisnika usluga obrazovanja. Procjena stanja tržišta s aspekta postojećeg studija EFST može pomoći i u slijedećim aktivnostima:

- Racionalnoj segmentaciji tržišta obrazovanja u RH;
- Opredjeljivanju za strateške segmente budućih studenata za pojedine studijske programe;

- Uočavanju potrebnih novih kolegija u programu u cilju stvaranja dojma njegove više vrijednosti;
- Procjeni primjerene školarine;
- Praktičnoj razradi promotivnih aktivnosti u isključivoj funkciji poticanja upisa na ovaj studijski program.

Predloženi nalazi stanja tržišta mogu koristiti u razrješavanju utvrđenih dilema vezano uz postojeći program studija, ali i za dileme koje će se pojaviti u fazi kreiranja novog studijskog programa. Isplativost inoviranog studija značajno će ovisiti o prilagođenosti programa strateškim segmentima budućih studenata (stručna/profesionalna opredjeljenja).

O – procjena vlastitih resursa s aspekta stručnih preddiplomskih studija EFST

MOF analiza pored ostalih spoznaja omogućuje relevantan uvid u postojeće vlastite resurse subjekta, kako u kontekstu dosadašnjeg djelovanja, tako i u kontekstu promjena, unapređenja o kojima se razmišlja.

F – procjena financijskog stanja institucije

Treća sastavnica MOF analize je procjena financijskog stanja institucije. Ista je provedena u kontekstu održavanja postojećeg stručnog studija koji je predmet analize, uvažavajući i moguća unapređenja tog programa. Na temelju ovih nalaza moguće je sagledati stvarne mogućnosti modifikacije i proširenja studijskog programa obzirom na raspoložive postojeće financijske resurse.

Tablica 16: Mof raščlamba predodžbe postojećih obilježja postojećega stručnog studija EFST

Tržišтво	
Snage i mogućnosti	Slabosti i ograničenja
<ul style="list-style-type: none"> – Tržištvno upravljanje predodžbom EFST-a može se i mora intenzivirati, kako bi se učinkovitije iskoristio vrlo snažan identitet institucije; – Mogućnost intenzivnije implementacije tržištva u obilježjima identiteta EFST – institucija, nastavno osoblje, studijski programi; 	<ul style="list-style-type: none"> – Višegodišnje zanemarivanje značaja tržištvne komunikacije prema ciljnoj javnosti u cilju kontinuiranog jačanja predodžbe privlačnosti stručnoga studija EFST; – Nedostatne inicijative modernizacije stručnoga studija EFST tijekom posljednjih dvadesetak godina;

<ul style="list-style-type: none"> – Mogućnost preinake identiteta (<i>eng. rebranding</i>) EFST-a u konkurentskom okruženju Splita, SDŽ te RH kroz inovirane, osvježene nastavne programe stručnoga studija u cilju jačanja privlačnosti studiranja na našoj instituciji; – Nastavno iskustvo angažiranog osoblja EFST na stručnim studijima institucije; – Mogućnost angažmana nastavnika koji su stekli iskustvo u poslovnoj praksi, a trenutno nisu angažirani na stručnom studiju - da zainteresirani nastavnici predlažu nove kolegije za stručne studije; – Uspostavljeni individualni komunikacijski kanali dijela nastavnika EFST s poduzetnicima i menadžerima tvrtki iz Splita i okruženja; – Intenzivnije promovirati iskustva visoke zapošljivosti završenih studenata stručnih studija EFST; – Širi i značajni obuhvat u uključivanju studentske stručne prakse, prema potrebama stručnog studija, ali i željama i interesima studenata, u izvedbene planove i programe cjelovitog studija (ne isključivo jednokratno kroz jedan kolegij/semestar). 	<ul style="list-style-type: none"> – Nedostatna sinergija unutarnjih dionika EFST i potencijalno zainteresiranih vanjskih dionika u cilju unaprjeđenja konkurentnosti stručnih studija institucije; – Skromne tržištvne aktivnosti institucije u cilju održavanja i jačanja privlačnosti i konkurentnosti stručnih studija EFST; – Skromne aktivnosti upravljanja predodžbom EFST-a; – Skroman udio praktične nastavne materije u postojećim programima stručnih studija EFST; – Nedovoljno fokusirana predodžba stručnih studija EFST-a ne pruža stvarnu sliku istih, pa maturanti s boljim ocjenama rijetko razmišljaju o upisu na stručni studij EFST; – Svi dionici stručnog studija EFST nisu adekvatno uključeni u tržištvne aktivnosti potpore jačanju predodžbe ovih programa; – Mlađi završeni studenti EFST-a nemaju interesa za uključivanje u Alumni/Sefnet, slijedom čega će ta poluga kakvoće nastave na EFST-u slabjeti; – Slaba diferencijacija unutar institucije između programa sveučilišnog i stručnog studija.
---	---

Operacije	
Snage i mogućnosti	Slabosti i ograničenja
<ul style="list-style-type: none"> – Iskustvo i kompetencije EFST, nastavnog osoblja i stručnih službi iskoristivo je za inoviranje stručnih studijskih programa i jačanje njihovih konkurentnosti; – Definirane interne regulative standarda kvalitete vezano uz programe i druga obilježja stručnog studija EFST; – Korištenje postojeće infrastrukture EFST za potrebe unaprjeđenja stručnoga studija; – Niži troškovi upravljanja državnim obrazovnim institucijama zahvaljujući višim potporama resornog Ministarstva u usporedbi s konkurentskim privatnim obrazovnim institucijama; – Primjenjivost alata <i>ekonomije obujma</i> u upravljanju stručnim studijima EFST; – Mogućnost korištenja modela suradnje i savezništva sa SEFNET-om te preko njih s većim brojem gospodarskih subjekata u okruženju EFST-a; – Mogućnost učinkovite provedbe inoviranja i unaprjeđenja stručnih studija EFST-a; – Mogućnost i kompetencije za izvođenje naprednih oblika nastave stručnoga studija; – Mogućnost uvođenja više praktičnih sadržaja u program stručnih studija EFST-a; 	<ul style="list-style-type: none"> – Tržišno zastario model upravljanja konkurentnošću stručnih studija EFST-a; – Veći dio nastavnog osoblja EFST-a nema kompetentnih iskustava u poslovnoj praksi, koja predstavljaju dodanu vrijednost u edukaciji studenata na stručnim studijima; – Rast troškova održavanja propisanih standarda zgrade EFST-a bitno ograničava proračun iskoristiv za unaprjeđenje kvalitete ponude stručnih studija EFST-a; – Jačanje konkurentskih odnosa na tržištu obrazovanja u RH i državama u okruženju podrazumijeva drugačiji, intenzivniji angažman ljudskih i materijalnih resursa u upravljanju stručnim studijima EFST-a; – Nedostatna financijska sredstva za izvođenje naprednih oblika nastave na stručnom studiju EFST-a; – Ograničenost kapaciteta ljudskih resursa za svekolike aktivnosti unaprjeđenja konkurentnosti stručnih studija EFST-a; – Ograničene poveznice s nacionalnim gospodarstvenicima omogućavaju obavljanje stručne prakse isključivo u Splitu i najužoj okolini; – Slaba diferencijacija pojma i značenja stručnog i sveučilišnoga studija u javnosti i poslovnoj praksi.

<ul style="list-style-type: none"> – Poslodavci su načelno zainteresirani za uspostavu suradnje putem studentske prakse u cilju pronalaženja novih zaposlenika. 	
--	--

Financije	
Snage i mogućnosti	Slabosti i ograničenja
<ul style="list-style-type: none"> – Kontinuitet broja upisanih studenata na stručne studije osigurava relevantan godišnjih prihod EFST-u; – Uz intenzivniju tržištvu potporu promidžbi stručnih studija EFST-a, uz pretpostavku povećanih upisnih kvota, moguće je povećati prihod od upisnina na ovome segmentu studija; – Implementirani standardi kvalitete u poslovanju institucije; – Mogućnost pribavljanja dodatnih prihoda putem projektnoga financiranja; – Centralizirano upravljanje proračunom institucije za sve postojeće studije i studijske programe; – Načelno afirmativan stav gospodarstvenika da sudjeluju u stvaranju budućih kompetentnih zaposlenika tijekom njihovoga studija; – Mogućnost uvođenja dodatnaka školarinama na inoviranim studijskim programima kod kojih je moguće argumentirati više troškove izvođenja istih. 	<ul style="list-style-type: none"> – Temeljno financiranje materijalnih troškova nastavne djelatnosti stručnih studija prema programskim ugovorima značajno je niže za stručne studije u odnosu na sveučilišni studij; – Visoki troškovi funkcioniranja stručnog studija EFST-a u odnosu na aktualan udjel prihoda od školarina istoga studija; – Udjel koji od upisnina instituciji oduzima Sveučilište je previsok, te značajno ograničava mogućnosti kvalitativnog unapređenja stručnih studija EFST-a; – Rast troškova Sveučilišta ne opravdava dodatne troškove u osuvremenjivanju stručnih studijskih programa EFST-a, jer je za očekivati da će još intenzivnije zgrabiti u prihode sastavnica; – Visoki izvanredni troškovi za održavanje propisanih svekolikih standarda EFST-a; – Globalna recesija koja će potrajati po okončanju pandemije imat će negativne posljedice i na obrazovne institucije; – Inflatorne posljedice globalne recesije imati će negativne reperkusije na poslovanje EFST-a;

	<ul style="list-style-type: none"> – Troškovno upravljanje institucijom EFST nije optimizirano; – Skroman broj aktivno uključenih gospodarskih subjekta u upravljanje stručnim studijima EFST-a ograničava ukupne mogućnosti donacija i svekolikih materijalnih potpora u cilju više kakvoće studija i obrazovanja poslovno kompetentnijih završenih studenata; – Nema financijskih potpora od strane resornog Ministarstva za potrebe unaprjeđenja nastavnih programa i kvalitete studiranja u RH; – Nepostojanje stručne službe koja bi bila zadužena isključivo za predlaganje, pribavljanje i osiguravanje kontinuiteta dodatnih prihoda EFST (od sekundarnih i tercijarnih aktivnosti); – Perspektiva novih ulaganja iz gospodarstva u inoviranje i konkurentsko jačanje privatnih obrazovnih institucija koje nude stručne studijske programe
--	--

Izvor: SWOT, TOWS i Pestec raščlambe

4.5. Recoil raščlamba

Ova raščlamba podrazumijeva utvrđivanje raspoloživih resursa institucije (*eng. resources*), dosadašnjih iskustava (*eng. experiences*) iskoristivih za modifikacije i unaprjeđenja studijskog programa koji je u fokusu, ocjene sustava kontrole (*eng. control*) kvalitete i praćenja svekolikih aktivnosti, spoznaje iskoristivih ideja (*eng. ideas*) i djelatno stručni potencijal (*eng. leadership*) Uprave institucije. Sve utvrđeno provedenom RECOIL analizom pored praktičnih sugestija iskoristivo je i za simulacije problema koji bi se mogli pojaviti slijedom promjena u odnosima konkurenata u području obrazovanja i populacije ciljanih korisnika

obrazovanja. Spoznaje iz RECOIL analize revidirat će neke spoznaje prethodnih analiza zbog širine sagledavanja konkretnih činjenica.

R - resursi

Uvažavajući postojeće stanje infrastrukture i logistike institucije u kontekstu stručnog studija polazeći od utvrđenih resursa može se sugerirati dugoročno održiva rješenja. Unaprjeđenje infrastrukture i logistike je imperativ u viziji koja podrazumijeva unapređenje i proširenje ponude sadržaja stručnog studija EFST. Analizom resursa institucije uviđaju se strukture potrebne za različite aktivnosti realizacije stručnog studija. Pri tome je važno realno ocijeniti i kompetencije postojećeg raspoloživog kadra za eventualne nove kolegije na stručnom studiju. Analizom resursa je korisno utvrditi i dostignutu fazu životnog ciklusa postojećeg studijskog programa. Sukladno utvrđenoj fazi životnog ciklusa može se ocijeniti prilagođenost postojećih promotivnih aktivnosti institucije konkretnom studijskom programu.

E - iskustvo

Iskustvo, u ovom slučaju i tradicija EFST važna je sastavnica postojeće identiteta i prepoznatljivosti institucije u okruženju. U skladu s tim važno je ocijeniti kako i u kojoj mjeri to iskustvo i tradiciju efektivno iskoristiti u modificiranom, unaprijeđenom programu stručnog studija. Sve pozitivno što trenutno doprinosi privlačnosti programa stručnog studija kod postojećih studenata EFST treba sačuvati i u inoviranom programu. Sve ono što se može kvalificirati zastarjelim, nekorisnim potrebno je promijeniti. Kroz ovo se obilježje RECOIL analize mogu uočiti i novi potencijalni segmenti budućih studenata. Pored postojećih segmenata srednjoškolaca koji redovito upisuju stručni studij konstatiraju se i mogući razlozi zbog kojih neki uži segmenti prednost daju drugim studijskim programima i drugim institucijama.

Co - sustav kontrole i praćenja

Kontrolna funkcija u obrazovanju je propisana formalnim aktima, no postavlja se pitanje je li postojeća formalna kontrola dostatna za budućnost. Kontrolna funkcija se u budućnosti treba više temeljiti na relevantnim spoznajama o promjenama u konkurentnom okruženju, posebice uz ciljanu populaciju budućih studenata.

Sustav kontrole prilagođen vremenu koje dolazi omogućiti će efektivnije korištenje mogućnosti i otklanjanje utvrđenih slabosti obrazovne institucije.

I - ideje

Fokus je na analizi postojećeg studijskog programa, te posljedično predlaganja unapređenja i dopuna u cilju veće privlačnosti programa i bolje prilagođenosti istoga potrebama tržišta rada.

L - vodstvo

U kontekstu analize vodstva konstatiraju se stvarne slabosti koje je potrebno otkloniti.

Tablica 17: Recoil raščlamba predodžbe postojećih obilježja postojećega stručnog studija EFST

<p>Resursi (R): Profesionalnost nastavnog osoblja, provjereni i potvrđeni koncepti izvođenja nastave i vježbi u cilju primjerene razine usvajanja znanja studenata, postojanje rješenja za različite oblike stručne edukacije koji su iskoristivi i u praksi stručnih studija; suradnja pojedinih nastavnika direktno sa stručnjacima iz prakse i suradnja s alumnima EFST-a u cilju inoviranja i stalnog podizanja kvalitete praktične nastave, pozitivna predodžba svih studijskih programa EFST-a u javnosti, spremnost, voljnost i mogućnost dodatnog prilagođavanja i unapređenja preddiplomskoga stručnog studija promijenjenim potrebama tržišta rada, upravljanja predodžbom preddiplomskog stručnog studija u cilju jačanja privlačnosti za prvi odabir i upis; dugogodišnja tradicija; sadašnji i budući studenti; zadovoljavajući tehnički i infrastrukturni resursi; uspostavljena uspješna suradnja s gospodarskim subjektima na području stručne prakse.</p>
<p>Iskustvo (E): Iskustvo EFST i dosadašnje analize s postojećim prijedlozima za inoviranje studijskih programa, poveznice i mogućnost razmjene iskustava s drugim znanstvenim institucijama u zemlji i inozemstvu, iskustvo u planiranju, uvođenju i provođenju promjena i unapređenja u nastavi i nastavnim programima, postojeći pravilnici i interne regulative koje pojednostavljaju provedbu potrebnih unapređenja nastavnih programa, nalazi institucijskih istraživanja o kvaliteti nastave s komentarima studenata, mogućnost usklađivanja operativnih aktivnosti institucije sukladno novim potrebama i idejama u realizaciji stručnih studija, svjesnost nove Uprave o potrebi modificiranja studijskih programa; iskustva alumna i gospodarstvenika s kojima EFST surađuje; znanstveno-nastavna iskustva nastavnika te njihov uvid u odvijanje nastavnih procesa na istaknutim međunarodnim institucijama kroz različite oblike usavršavanja i boravka na institucijama u inozemstvu.</p>
<p>Kontrola (Co): Pristup projektnog planiranja u procesima modifikacije i unapređenja nastavnih programa institucije, sustavno predviđanje i simulacije tržišnih rizika vezano uz interes studenata za upis na stručne studije, mogućnost praćenja upisanih studenata obzirom na zemljopisna područja s kojih dolaze, mogućnost praćenja novih trendova pri odabiru znanstvenih institucija i studijskih programa kod maturanata, spremnost za intenzivniju promidžbu institucije i studijskih programa u javnosti, svjesnost o potrebi modifikacije, unaprjeđenja i dodatnog prilagođavanja stručnog studija potrebama tržišta rada, spremnost na kontinuirano praćenje i raščlambu iskustava drugih institucija; razvijeni Moodle i</p>

unutarmrežni (<i>eng. intranet</i>) elektronički sustav omogućavaju dostupnost različitih podataka za praćenje aktivnosti studenata.
Ideje (I): Spremnost nastavnog osoblja na razvoj novih ideja u sferi inoviranja postojećih studijskih programa, kolegija i dijelova kolegija, te na davanje prijedloga potpuno novih kolegija u cilju jačanja konkurentnosti i privlačnosti preddiplomskih stručnih studija EFST, širenje prakse kroz cijeli studij i uključenje prakse kao obaveznog kolegija za sve studente stručnog studija, kontinuitet razvoja novih ideja vezano uz unapređenje i jačanje privlačnosti preddiplomskih stručnih studija na individualnoj (nastavničkoj) i institucionalnoj razini EFST (katedre, fakultetsko vijeće i Uprava), mogućnost predlaganja originalnih rješenja za konkretne promjene studijskog programa, mogućnost prilagođavanja postojećih nastavnih resursa potrebama unaprijeđenog studijskog programa, iskustvo u dugoročnom sagledavanju novih ideja, temeljitost i konzistentnost u implementaciji novih ideja vezano uz inoviranje studijskih programa.
Vodstvo (L): Autoritet nove Uprave EFST, autoritet Fakultetskoga vijeća, poželjan kritički diskurs dijela pročelnika katedri na EFST, suradnja Uprave s Gospodarskim savjetom s ciljem što bolje uskladbe potreba gospodarstva i ponude naših studijskih programa, svjesnost o potrebi stručne prakse i širenja nastavnih baza, iskustvo dijela nastavnog osoblja u uvođenju inovacija u studijske programe, međusobno povjerenje i suradnja među većinom nastavnika i katedri, pozitivan imidž nove Uprave EFST u javnosti, svjesnost većeg dijela fakultetskog vijeća i pročelnika katedri o potrebi kompromisnih rješenja u cilju održavanja pozitivne djelatne atmosfere i afirmativnog stava većine nastavnika EFST, kompetencije angažiranih nastavnika u programu evaluacije i sugeriranju unapređenja postojećih studijskih programa EFST.

Izvor: SWOT, TOWS, Pestec i Mof raščlambe

5. ZAKLJUČNE NAZNAKE

Rezultat prethodno opisanih i provedenih TOWS, Pestec, Mof i Recoil raščlambi jest konačna SWOT tablica kao detaljan prikaz postojećega stanja privlačnosti/suvremenosti/konkurentnosti stručnih studija MMP i TP na EFST-u. Navedena konačna SWOT tablica detaljno je prikazana na početku četvrtoga poglavlja unutar ovoga izvješća. Glede strategije za unaprijeđenje postojećega stanja, kao logičan odabir nameće se TOWS strategija prevladavanja slabosti u funkciji iskorištavanja prilika. Zbog lakšega snalaženja, ovdje ponavljamo smjernice odabrane strategije.

Manjak praktičnih i višak tržišno neiskoristivih sadržaja/vještina nadomjestiti specijaliziranim predmetima uže fokusiranog sadržaja u kojima se naglasak stavlja na razvoj mekih i drugih tržišno traženih vještina koje omogućuju zapošljivost u različitim industrijama i djelatnostima. Smanjiti broj teorijski i materijom zahtjevnijih predmete te tako otvoriti prostor za veći udio stručne prakse (u trajanju od 4-6 mjeseci tijekom svake godine studija, po uzoru na programe vodećih sveučilišta navedenih u uvodnim naznakama), koja mora biti obvezna (za razliku od sadašnje izborne prakse). Postojeću predodžbu o vrijednosti fakultetskog programa stručne prakse iz gledišta nastavnih baza unaprijediti na način da se termin provedbe obvezne prakse prilagodi vremenskim potrebama tržišta, pri čemu se ne smije zanemariti činjenica da je domaće gospodarstvo značajno navezano na putničarstvo (turizam). Iz prethodne činjenice proizlazi da se praksa treba obavljati tijekom razdoblja visoke poslovne aktivnosti, a da se razredna nastava treba odvijati tijekom niske poslovne aktivnosti.

Produljenjem trajanja stručne prakse, uvođenjem njezine obveze, te vremenskom prilagodbom prakse i nastave, poduzeća će u stručnim studijima EFST-a prepoznati kvalitetan cjevovod za zadovoljenje svojih kadrovskih potreba. Posljedično, sadašnjemu skupu nastavnih baza, u kojemu nerijetko sudjeluju poduzeća koja u očima studenata ne predstavljaju poželjne poslodavce, pridružiti će se studentima poželjnija poduzeća diljem države, ali i inozemstva, to zato jer će biti snažno motivirani uključiti se u kvalitetan program stručne prakse, a njihovi djelatnici potaknuti na uključivanje u nastavu i praktične radionice sa studentima tijekom razdoblja niske gospodarske aktivnosti. Važno, poduzeća će također biti motivirana praktikantima osigurati plaćenu praksu (za razliku od dosadašnje najvećim dijelom neplaćene) kao oblik strateškoga ulaganja u opskrbu kvalitetnim kadrovima. Važno, studentima će kroz produljenu i plaćenu stručnu praksu ne samo nestati sadašnja potreba odabira između njima novčano neprivlačne neplaćene stručne prakse i privlačnoga sezonskog posla, već će se i produljiti razdoblje istovremenoga ostvarivanja zarade i stjecanja za buduću zapošljivost presudnih mekih vještina. U konačnici, povećat će se privlačnost studija iz gledišta postojećih i novih segmenata studenata iz različitih dijelova Hrvatske i inozemstva.

U cilju kontinuiranoga praćenja karijera bivših studenata, kroz odabrani studijski predmet studente educirati naprednim načinima komunikacije na specijaliziranim društvenim mrežama u cilju stručnog umrežavanja (LinkedIn i dr.) primarno za njihovu dobrobit (osobno umrežavanje i zapošljivost), a sekundarno za publicitet i potrebe EFST (praćenje karijera bivših studenata, njihovo uključivanje u promidžbene aktivnosti studija, uključivanje novih suradnika iz prakse u nastavu i praktične radionice sa studentima). Nedostatak e-brošure (u .pdf-u) za jednostavno dijeljenje i promidžbu stručnih studija, te neodgovarajući izgled i sadržaj mrežne stranice efst.unist.hr koji se odnosi na stručne studije, popraviti uključivanjem studenata u stvaranje i uređivanje sadržaja od kojih će izravne koristi ostvarivati studenti (praktične i zanimljive aktivnosti te razvoj mekih, digitalnih i drugih, na tržištu vrlo traženih, vještina) i fakultet (promidžba prilagođena budućim studentima iz pera onih koji najbolje prepoznaju njihove potrebe, a to su sadašnji studenti).

Prethodna strategija odabrana je jer smatramo da će najsnažnije potaknuti nužne promjene te polučiti dugoročno održiva unaprjeđenja postojećega stanja sukladno suvremenim tržišnim potrebama, što će stručnim studijima EFST-a u konačnici osigurati bitan tržišni iskorak te vodeći položaj ne samo u domaćemu, već i u međunarodnom visokoobrazovnom okruženju. Razumije se, prethodni zaključak predstavlja preporuku utemeljenu u prethodnoj, detaljno provedenoj raščlambi, a konačna odluka o smjeru i strategiji unaprjeđenja postojećega stanja jest na fakultetskoj Upravi.

IZVORI

Buhalis, D. I Sinarta, Y. (2019), Real-time co-creation and newness service: lessons from tourism and hospitality, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 36(5), 563-582.

Šerić, N., Jakšić Stojanović, A. i Bagarić, L. (2022), Utjecaj percepcije sigurnosti turističke destinacije na njenu konkurentnost i privlačnost, *Jahorina Business Forum 2022*, rad u procesu objave u Zborniku radova Ekonomskog fakulteta u Istočnom Sarajevu.

Šerić, N., Vitner Marković, S. i Rakušić Cvrtak, K. (2017), *Brendiranje za poduzetnike*, Redak Split, ISBN 978-953-336-409-4; 978-953-7743-97-2.